

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ

ОБ'ЄКТ: документ державного планування

**Стратегічна екологічна оцінка документа державного планування
«Програма соціально-економічного та культурного розвитку
Кам'янського району на 2024-2025 роки»**

Розробник

ТОВ «ЕКОЛОГІЯ СУСПІЛЬСТВА»

Директор Нікощенко В.І

Еколог Межейко А.В.

ЗМІСТ

1	ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.	3-4
2	ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).	5-42
3	ХАРАКТЕРИСТИКУ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).	42-46
4	ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).	46-51
5	ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.	51-54
6	ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО, СЕРЕДНЬО ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ.	54-58
7	ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.	58-62
8	ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ).	62-65
9	ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.	65-69
10	ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ).	69-69
11	РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ РОЗРАХОВАНІ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ.	70-77
12	ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТОНАЇ ЛІТЕРАТУРИ.	78-78

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», документи державного планування(ДДП) - стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Кам'янського району на 2024-2025 роки є документом державного планування та підлягає затвердженню на сесії депутатським корпусом Кам'янського району.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Кам'янського району на 2024-2025 роки (ПСЕРКР) містить 5 розділів включно з Додатком що містить перелік інвестиційних проєктів направлених на реалізацію пріоритетних напрямів соціально – економічного культурного і духовного розвитку Кам'янського району.

Запропонований проєкт ПСЕРКР на 2024-2025 роки спрямований на виконання 20 завдань та передбачає реалізацію 17 інвестиційних проєктів щодо забезпечення виконання мети з визначенням конкретних строків виконання, відповідальних за виконання та індикаторів виконання.

Проєктом ПСЕРКР на 2024-2025 роки передбачається створення механізму реалізації Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року, виконання якого дозволить стабілізувати і поліпшити стан довкілля, забезпечити збереження природних екосистем та створити природне середовище екологічно безпечніше для життя і здоров'я населення Кам'янського району.

Завдання та інвестиційні проєкти Програми соціально-економічного та культурного розвитку Кам'янського району на 2024-2025 (далі Програми) мають стати основою для місцевих планів дій з покращення соціально-економічного клімату та стану охорони навколишнього природного середовища Кам'янського району під час дії воєнного стану та післявоєнного відновлення, розроблення яких повинно здійснюватися після схвалення Програми під час формування проєктів Місцевих бюджетів району та територіальних громад і передбачати кошти, в межах реальних можливостей бюджету, необхідні для виконання заходів Програми.

Законодавчою основою для розроблення Програми є стаття 143 Конституції України, закони України "Про місцеві державні адміністрації", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про правовий режим воєнного стану", від 12.05.2015 р. №389-VIII, "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України", "Про стратегічну екологічну оцінку", "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної

регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій", постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 621 "Про розроблення прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєктів Бюджетної декларації та державного бюджету" (із змінами), Указ Президента України "Про утворення військових адміністрацій" від 24.02.2022 р. №68/2022 з урахуванням завдань інших документів державного планування, а саме:

Цілей сталого розвитку України до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019);

Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695;

Доручення начальника Дніпропетровської обласної військової адміністрації від 04 жовтня 2022 року № 08-33/0/35-22 "Про підготовку проєкту програми соціально-економічного та культурного розвитку області на 2023-2024 роки".

Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року, затвердженої рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.08.2020 № 624-24/VII;

Плану реалізації Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року на 2021 – 2023 роки, затвердженого рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.08.2020 № 624-24/VII.

Основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2024-2026 роки (далі – Прогноз) було схвалено постановою Кабінету Міністрів України від 15.12.2023 №1315 «Про схвалення основних прогностичних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2024-2026 роки».

Програма базується на аналізі основних показників соціально-економічного розвитку району за 2023 рік та визначає мету, завдання та заходи економічного та соціального розвитку району на 2024-2025 роки, передбачає забезпечення узгоджених спільних дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах воєнного/післявоєнного стану задля втілення єдиної державної політики розвитку України на рівні району.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Кам'янського району на 2024-2025 це заходи із реалізації державної політики в Кам'янському районі з метою збереження природних екосистем, підтримки їх цілісності, поліпшення якості життя і здоров'я населення, забезпечення екологічної безпеки, впровадження збалансованої системи природокористування для сталого розвитку суспільства з урахуванням європейських підходів з питань охорони навколишнього природного середовища у військовий час та післявоєнного відновлення.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ

Для підготовки зазначеного Розділу використовувались наступні джерела інформації:

Закон України «Про Основні засади (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року»;

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку»;

Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджені наказом Мінприроди від 10.08.2018 № 296, із змінами;

Національні доповіді про стан навколишнього природного середовища України;

Екологічні паспорти Дніпропетровської області;

Огляди стану забруднення навколишнього природного середовища Дніпропетровської області;

наукові публікації центральної геофізичної обсерваторії ім. Бориса Срезневського;

наукові праці Українського гідрометеорологічного інституту;

наукові праці Інституту громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України;

дані державних статистичних спостережень.

Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2022 рік.

2.1. Викиди в атмосферу і забруднення атмосферного повітря

1.1. Атмосферне повітря.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Статистична інформація за 2022 рік відсутня згідно з підпунктом 1 пункту 1 Закону України “Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни” (зі змінами).

Викиди шкідливих речовин в атмосферу у 2021 році по Дніпропетровській області становили 537,6 тис. т, що на 2,9 тис. т (0,6 %) більше, ніж у 2020 році. У складі викинутих забруднюючих речовин оксиди вуглецю становлять 273,038 тис.

т; діоксиди сірки – 55,121 тис. т; речовини у вигляді суспендованих твердих частинок – 56,927 тис. т; діоксиди азоту – 26,558 тис. т; тощо.

2.1.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
Динаміка викидів забруднюючих речовин протягом 2014 – 2021 років наведена у таблицях 2.1.1.1. та 2.1.1.2.

Викиди по області	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Загальна кількість викидів в атмосферне повітря, тис. т в т.ч.	1037,075	876,6	833,0*	657,3*	614,3*	576,9*	534,7*	537,6*
- від стаціонарних джерел забруднення, тис. т	855,775	723,9	833,0	657,3	614,3	576,9	534,7	537,6
- від пересувних джерел забруднення, тис. т	181,3	152,6	**	**	**	**	**	**

* Без врахування викидів від транспортних засобів

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Дніпропетровській області та основним містам наведена на рис. 2.1.1.1.

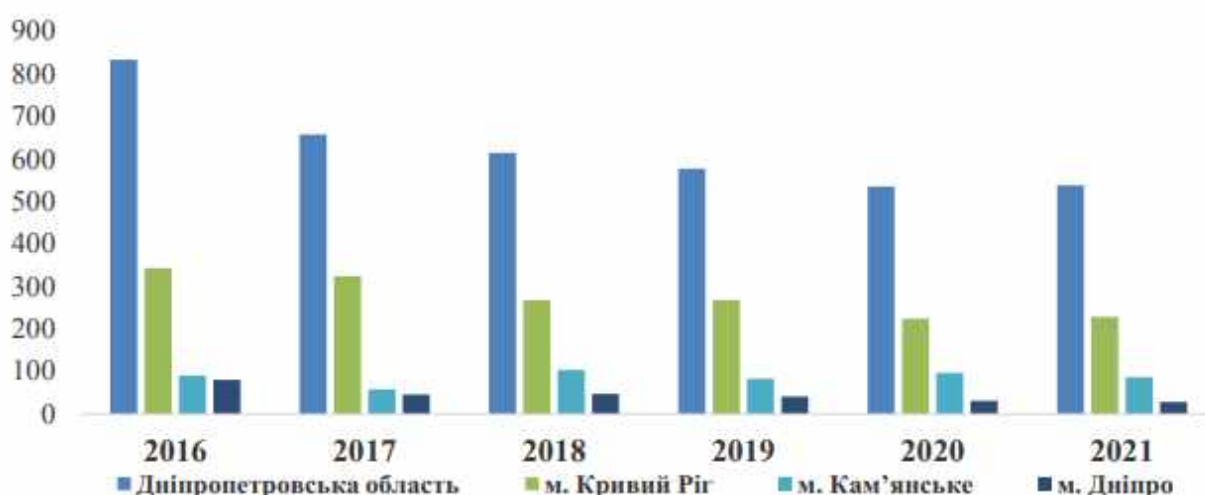

Рис. 2.1.1.2. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Дніпропетровській області та основним містам станом на 01.01.2022 (тис. т)

Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності).

У 2021 році підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів викинули в атмосферу 142,2 тис. т (26,4 %) шкідливих речовин від загального обсягу викидів по області. Частина викидів від підприємств постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря у загальному обсязі викидів становить 9,1 %, від переробної промисловості – 62,8 %, від транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – 0,5 %, підприємств, які спеціалізуються на водопостачанні, каналізації, поводженні з відходами – 0,9 %. Основними забруднювачами довкілля у 2021 році залишаються підприємства металургійної, добувної промисловості та виробники електроенергії. Найбільш

екологічно небезпечними видами економічної діяльності є видобування металевих руд, виробництво електроенергії, чавуну, сталі та феросплавів.

Транскордонне забруднення атмосферного повітря Керівним органом Спільної програми спостережень та оцінки розповсюдження забруднювачів повітря на великі відстані у Європі (Програма ЕМЕП) до Конвенції 1979 року розроблені і направлені Сторонам Конвенції Керівні принципи оцінки та представлення даних про викиди забруднюючих речовин в регіоні ЕМЕП. Звітування по цьому питанню знаходилося в компетенції Міністерства екології та природних ресурсів України (на сьогодні Міндовкілля України).

Якість атмосферного повітря в населених пунктах

Систематичний нагляд за рівнем забруднення атмосферного повітря проводиться на стаціонарних постах Дніпропетровським регіональним центром з гідрометеорології у таких містах, як: Дніпро, Кривий Ріг та Кам'янське. У 2022 році середньорічні концентрації становили: м. Кривий Ріг: пилу – 2,0 ГДК, діоксиду азоту – 0,8 ГДК, фенолу – 0,7 ГДК, аміаку – 0,3 ГДК, формальдегіду – 3,7 ГДК, діоксиду сірки – 0,4 ГДК, оксиду вуглецю – 0,3 ГДК; оксиду азоту – 0,3 ГДК; м. Кам'янське: пилу – 1,3 ГДК, діоксиду азоту – 2,5 ГДК, фенолу – 2,0 ГДК, формальдегіду – 3,7 ГДК, аміаку – 1,3 ГДК; оксиду азоту – 0,8 ГДК, діоксиду сірки – 0,1 ГДК, оксид вуглецю – 1,0 ГДК; м. Дніпро: пилу – 1,3 ГДК, аміаку – 1,0 ГДК, діоксиду азоту – 1,8 ГДК, формальдегіду – 4,3 ГДК, оксиду азоту – 0,7 ГДК, фенолу – 0,7 ГДК, оксиду вуглецю – 0,7 ГДК.

Результати спостережень свідчать, що в 2022 році рівень забруднення атмосфери промислових міст залишався ще досить високим. Екологічна ситуація загострюється тим, що викиди в атмосферу здійснюються нерівномірно, а переважно в промислових зонах, де велика концентрація підприємств металургійної, гірничодобувної, машинобудівної, хімічної та іншої промисловості.

Безпосередньо в м. Ка'мянське, нагляд за рівнем забруднення атмосферного повітря виконується 11 постами спостереження (Розділ 4).

Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

За інформацією Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології щодо радіоактивного забруднення атмосферного повітря Дніпропетровської області, радіаційна обстановка на території області в цілому була стабільною і знаходилася у межах природного радіаційного фону.

Екстремально-високі рівні радіоактивного забруднення не спостерігалися.

Рівень експозиційної дози гамма-випромінювання у 2022 році становив в середньому 13 мікрорентгенів на годину.

Підвищений рівень гамма-фону спостерігався на метеостанції Чаплино у листопаді – 21 мкР/год, на метеостанції Нікополь у липні – 20 мкР/год. Перевищення контрольного рівня – 25 мкР/год – у 2022 році не було.

На території Дніпропетровської області протягом 2022 року випадків перевищень контрольних рівнів сумарної бета-активності в пробах атмосферних випадінь виявлено не було.

Щільність випадів техногенних радіонуклідів знаходилась на рівні попередніх років. Концентрація радіоактивних елементів як природного, так і штучного походження в приземному шарі атмосфери утримується на сталому рівні.

Можна очікувати подальше зменшення концентрації штучних радіонуклідів в повітрі як за рахунок їх природного розпаду, так і їх подальшого заглиблення у ґрунт.

Водні ресурси

Дніпропетровська область повністю розташована в межах басейну р. Дніпро. Головною рікою гідрографічної мережі Дніпропетровщини є р. Дніпро. Стік річки зарегульований каскадом Дніпровських водосховищ, і в межах області присутні три з них: південна частина Кам'янського та північна частина Дніпровського, а також є вихід до Каховського водосховища яке на теперішній час знищено в наслідок російської агресії. Загальна довжина р. Дніпро в межах області складає 261 км. В межах Кам'янського водосховища - 66 км, в межах Дніпровського водосховища - 94 км, в межах Каховського водосховища - 101 км.

Найбільшими притоками р. Дніпро, що беруть свій початок за межами області, є: Оріль, Самара, Вовча та Інгулець. Найбільш значними притоками р. Дніпро, басейни яких повністю розташовані у межах області (на правобережжі), є Саксагань, Мокра Сура і Базавлук. Загалом гідрографічна мережа басейну р. Дніпро в межах області представлена: 291 річкою, довжиною більше 10 км, 100 водосховищами, 3292 ставками та 1129 озерами, з яких лише 219 озер площею три і більше гектарів.

У відповідності до ст. 5 Водного кодексу України всі поверхневі водні об'єкти в межах Дніпропетровської області належать до водних об'єктів загальнодержавного значення.

Водні ресурси у Дніпропетровській області в середній по водності рік становлять 52,8 млрд м³, в тому числі:

- місцевий стік (стік, що формується в межах області) - 0,825 млрд м³;
- запаси підземних вод - 0,381 млрд м³;
- транзитний стік - 51,6 млрд м³, який розкладається на санітарний стік (майже 15 млрд м³) та води, що йдуть на постійне поповнення водосховищ і водоспоживання промисловими і сільськогосподарськими підприємствами Дніпропетровської та суміжних областей (37 млрд м³).
- Поверхневий стік малих річок становить 1,6 млрд м³, в тому числі місцевий стік - 0,83 млрд м³.
- Зважаючи на те, що водні ресурси на території області розподіляються нерівномірно, покриття їх дефіциту частково вирішується за рахунок перекидання стоку р. Дніпро каналами Дніпро-Донбас, Дніпро-Кривий Ріг, Дніпро-Інгулець, а також водогонами регіонального значення.

Річка Дніпро знаходиться в підпорі греблі Запорізької ГЕС. Відмітка нормального рівня НІР становить 51,40 м. Довжина водосховища від Запорізької до Дніпродзержинської греблі 130 км., Площа водного дзеркала 410 км², об'єм води 3,3 млрд м³. Річний стік р. Дніпро в створі Кам'янського становить 48,8 млрд м³. Найбільший прохід води р. Дніпро до її регулювання водосховищами в районі н.п. Верхньодніпровськ спостерігався 8 травня 1931 року і склав 24100 м³ / с. Після завершення будівництва каскаду Дніпровських водосховищ найбільший прохід води по н.п. Кам'янське спостерігався 26 квітня 1970 року - 9200 м³ / с.

Дніпровське водосховище руслового типу, добового і тижневого регулювання, його режим цілком підпорядкований потребам гідроенергетики і залежить від витрат води через гідроагрегати Середньодніпровської та Запорізької ГЕС. Гідрологічний режим р. Дніпро нижче греблі Середньодніпровської ГЕС наступний:

- в нічний час при мінімальному енергоспоживанні санітарна витрата води через Дніпродзержинську ГЕС становить 400 м³ / с .;

- в пікові ранкові та вечірні години максимального енергоспоживання при спуску води через 8 гідроагрегатів, витрати можуть досягати 3200 м³ / с, в денний час 1200 -2000м³ / с .;

- максимальний розрахунковий рівень води в нижньому б'єфі греблі при роботі 8 гідроагрегатів ГЕС становить 54,15 м .;

- максимальний розрахунковий рівень води в нижньому б'єфі греблі при пропуску форсованої витрати 17800 м³ / с становить 57,70 м.

Висота хвиль не значна. Хвилі висотою 0,5 м. Можуть виникати не частіше 1 разу на 100 років.

Льодові явища на р. Дніпро спостерігаються у вигляді льодоходу (осіннього і весняного) та льодоставу.

Характеристика льодових явищ приведена в таблиці

№п/п	Найменування показника	Дата або термін дії льодових явищ		
		середня	Найбільш рання	Найбільш пізня
1.	Початок льодоставу	20.12	22.11.56	4.02.66
2.	Початок весіннього льодоходу	8.03	14.02.70	5.04.56
3.	Тривалість ,дні	63	123(55-56 р.)	0 (65-66 р.)
4.	Очистка від льоду	20.03	13.02.66	10.04.56
5.	Максимальна товща льоду, см	18	48 (1963 р.)	0

Середня з максимальних товщина льоду становить 18 см., Найбільша за опублікованими даними спостерігалася в 1963 році - 48 см. У лютому-березні 2003 року найбільша товщина льоду в затоках Дніпра становила 0,8 -1,0 м.

Основні річки Кам'янського району: Дніпро (Кам'янське та Дніпровське водосховища), р. Мокра, Сура, Базавлук.

Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод

У 2022 р. у поверхневі водні об'єкти Дніпропетровської області було скинуто у складі зворотних вод – 497,0371 тис. т забруднюючих речовин. У порівнянні з 2021 р. спостерігалось збільшення сумарного обсягу скинутих забруднюючих речовин на 123,873 тис. т.

Скиди органічних речовин, а саме, БСК та ХСК підприємствами водокористувачами Дніпропетровської області, що звітують за формою № 2ТП водгосп (річна) становили, відповідно, 1,8323 тис. т та 8,560 тис. т за рік.

Скиди біогенних речовин у водні об'єкти басейну річки Дніпро в межах Дніпропетровської області визначені за такими показниками як: азот амонійний, нітрит-іони, нітрат-іони, фосфати та становили році – 6,77 тис. т/рік.

Скиди небезпечних речовин (метали та інші) по Дніпропетровській області за 2022 рік становили:

– важких металів, які не входять до групи пріоритетних речовин: алюмінію – 0,0071143 тис. т, заліза – 0,0392151 тис. т, кобальту – 0,0000001 тис. т, марганцю – 0,0000245 тис. т, міді – 0,0005056 тис. т, хрому загального – 0,001163 тис. т, хрому б+ – 0,0000024 тис. т, цинку – 0,0017957 тис. т;

– несинтетичні показники групи важких металів: 0,0000001 тис. т сполук кадмію, 0,0034693 тис. т сполук нікелю та 0,0000007 тис. т сполук свинцю;

– несинтетичних забруднюючих речовин: нафтопродуктів – 0,0293403 тис. т, СПАР – 0,015888 тис. т, карбамідів – 0,0042212 тис. т, фенолів – 0,0000533 тис. т.

Інформація про скиди в поверхневі водні об'єкти забруднюючих речовин у складі зворотних вод за 2022 рік в порівнянні з 2020 та 2021 роками, наведена у таблиці 4.2.1

Таблиця 4.2.1. Забруднюючі речовини у складі зворотних вод

№	Скидання забруднюючих речовин за регіоном	2020 рік	2021 рік	2022 рік
		обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т
Перелік скинутих забруднюючих речовин				
1	БСК ₃	2,1539	1,9925	1,8323
2	Нафтопродукти	0,038685	0,0355007	0,0293403
3	Завислі речовини	2,3931	2,2771	2,5667
4	Сухий залишок	163,755	161,3686	205,4639
5	Сульфати	36,2452	40,9387	41,2233
6	Хлориди	121,0422	150,9312	230,5138
7	Азот амонійний	0,6394	0,5392	0,3903
8	Феноли	0,0000445	0,0000339	0,0000533
9	Нітрати	5,5573	5,5071	5,4023
10	СПАР	0,0156429	0,0139237	0,015888
11	Залізо	0,036765	0,0367822	0,0392151
12	Мідь	0,0004485	0,0006021	0,0005056
13	Цинк	0,001546	0,0014928	0,0017957
14	Нікель	0,003488	0,003877	0,0034693
15	Хром б+	0,0000032	0,0000017	0,0000024
16	Алюміній	0,0052804	0,0071915	0,0071143
17	Свинець	0,0000541	0,0000382	0,0000007
18	Кадмій	0,0000173	0,0000132	0,0000001
19	Кобальт	0,0000002	0,0000002	0,0000001
20	Карбамід	0,005019	0,0054648	0,0043312

№	Скидання забруднюючих речовин за регіоном	2020 рік	2021 рік	2022 рік
		обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т
21	Марганець	0,000047	0,0000513	0,0000245
22	Нітриги	0,2519	0,2197	0,2364
23	Фтор	0,000922	0,0053095	0,0040985
24	Ціаніди	0	0	0
25	Роданіди	0	0	0
26	ХСК	9,399	8,5025	8,560
27	Толуол	0	0	0
28	Фосфати	0,794592	0,7759055	0,7411315
29	Хром загальний	0,0012635	0,0013020	0,001163
	Всього:	342,3408186	373,1640903	497,0371336

Таблиця 4.2.2. Основні показники забруднення Кам'янського водосховища у 2021 – 2022 рр.

Показники вимірювання	Кам'янське водосховище (суббасейн Середнього Дніпра), пункти моніторингу	
	Питний водозабір м. Верхньодніпровськ	Питний водозабір м. Верхньодніпровськ
	2021 р. / 2022 р.	
БСК ₅	2,9/2,8	2,8/2,6
ХСК	30,4/30,9	29,7/30,4
Амоній-іони	0,37/0,38	0,35/0,36
Сухий залишок	269/253	265/263

Показники вимірювання	Кам'янське водосховище (суббасейн Середнього Дніпра), пункти моніторингу	
	Питний водозабір м. Верхньодніпровськ	Питний водозабір м. Верхньодніпровськ
	2021 р. / 2022 р.	
Сульфат-іони	32,01/30,65	31,45/30,66
Хлорид-іони	27,18/23,34	26,37/25,21
Залізо загальне	0,11/0,12	0,11/0,11
Нафтопродукти	0,054/0,055	0,046/0,048
Марганець	0,06/0,06	0,06/0,07

Основні показники забруднення Дніпровського водосховища

Показники вимірювання	Дніпровське водосховище (суббасейн нижнього Дніпра), пункти спостереження				
	Кайдакський питний водозабір м. Дніпро	Ломовський питний водозабір м. Дніпро	Питний водозабір ВП "ПдТЭС" АТ "ДТЕК Дніпроенерго"	Питний водозабір водоводу ДМП ВКП "Дніпро- Західний Донбас", с. Воронове	с. Войськове, питний водозабір Солонянсько- го району
	2021 / 2022				
БСК ₅	2,8 / 2,6	2,7 / 2,6	2,8 / 2,7	2,9 / 3,0*	2,9 / 3,0*
ХСК	30,1 / 30,7	30,4 / 30,8	30,1 / 30,7	29,0 / 30,0*	29,7 / 29,5*
Амоній-іони	0,35 / 0,42	0,33 / 0,36	0,35 / 0,36	0,32 / 0,34*	0,33 / 0,32*
Сухий залишок	282 / 278	281 / 278	328 / 318	293 / 309*	300 / 312*
Сульфат-іони	38,6 / 33,6	37,7 / 34,7	52,7 / 54,3	44,4 / 50,9*	47,8 / 54,1*
Хлорид-іони	30,7 / 27,1	28,9 / 27,1	41,3 / 36,9	32,3 / 31,9*	33,9 / 28,4*
Залізо загальне	0,12 / 0,17	0,13 / 0,13	0,13 / 0,13	0,13 / 0,13*	0,12 / 0,09*
Нафтопродукти	0,05 / 0,05	0,06 / 0,06	0,05 / 0,05	0,04 / 0,04*	0,05 / 0,04*
Марганець	0,06 / 0,08	0,06 / 0,08	0,06 / 0,08	0,06 / 0,04*	0,05 / 0,03*

Порівняльний аналіз якості води р. Дніпро (Кам'янське, Дніпровське, Каховське водосховища) по пунктах спостереження протягом 2021 – 2022 рр. дозволяє зробити такі висновки:

1. Якість річкової води в районах основних питних водозаборів річки Дніпро суттєво не змінилася в порівнянні з 2021 р. В 2022 р. середньорічні концентрації показників солевмісту води р. Дніпро в межах Дніпропетровської області – на рівні значень минулого року. Так, середньорічний вміст сухого залишку – 278 мг/дм³, сульфат-іонів – 36,79 мг/дм³, хлорид-іонів – 27,92 мг/дм³. За такими показниками забруднення як: залізо загальне, нафтопродукти якість води у порівнянні з минулим роком не змінилася (залізо загальне – 0,13 мг/дм³ у 2021 р., 0,13 мг/дм³ у 2022 р., нафтопродукти – 0,05 мг/дм³ у 2021 р., 0,05 мг/дм³ у 2022 р.). За показниками ХСК, марганець, амоній-іони якісний стан води погіршився у порівнянні з 2021 р. (ХСК – 29,5 мгО/дм³ у 2021 р., 30,7 мгО/дм³ у 2022 р., марганець – 0,05 мг/дм³ у 2021 р., 0,07 мг/дм³ у 2022 р. амоній-іони – 0,29 мг/дм³ у 2021 р., 0,38 мг/дм³ у 2022 р.).

2. Спостерігається деяке збільшення мінералізації води уздовж каскаду дніпровських водосховищ: сухий залишок з 253 мг/дм³ у створі питний водозабір м. Верхньодніпровськ (Кам'янське водосховище) до 318 мг/дм³ питний водозабір ВП "ПдТЭС" ПАТ "ДТЕК Дніпроенерго", хлорид-іони – з 23,3 мг/дм³ до 36,9 мг/дм³, сульфат-іони – з 30,7 мг/дм³ до 54,3 мг/дм³. Насамперед, це обумовлено впливом високомінералізованих приток р. Дніпро та зворотних вод великих міст, які розташовані уздовж річки.

3. Максимальні значення за показниками органічного забруднення фіксувались в районах питних водозаборів річки в липні-вересні: ХСК – до 35,4 мгО/дм³, БСК₅ – до 4,4 мгО₂/дм³, амоній-іони- 0,68 мг/дм³, залізо загальне – 0,32 мг/дм³, фосфат-іони – 1,07 мг/дм³, марганець – 0,27 мг/дм³. Найнижчі значення за вмістом розчиненого кисню визначені в липні-серпні – до 5,44 мгО₂/дм³.

Зростання вмісту марганцю, БСК₅, ХСК, фосфат-іонів, амоній-іонів та зниження розчиненого кисню, як зазвичай, спостерігалось в другій половині літа і на початку осені, як наслідок встановлення високих температур повітря і води, а також росту біохімічних процесів.

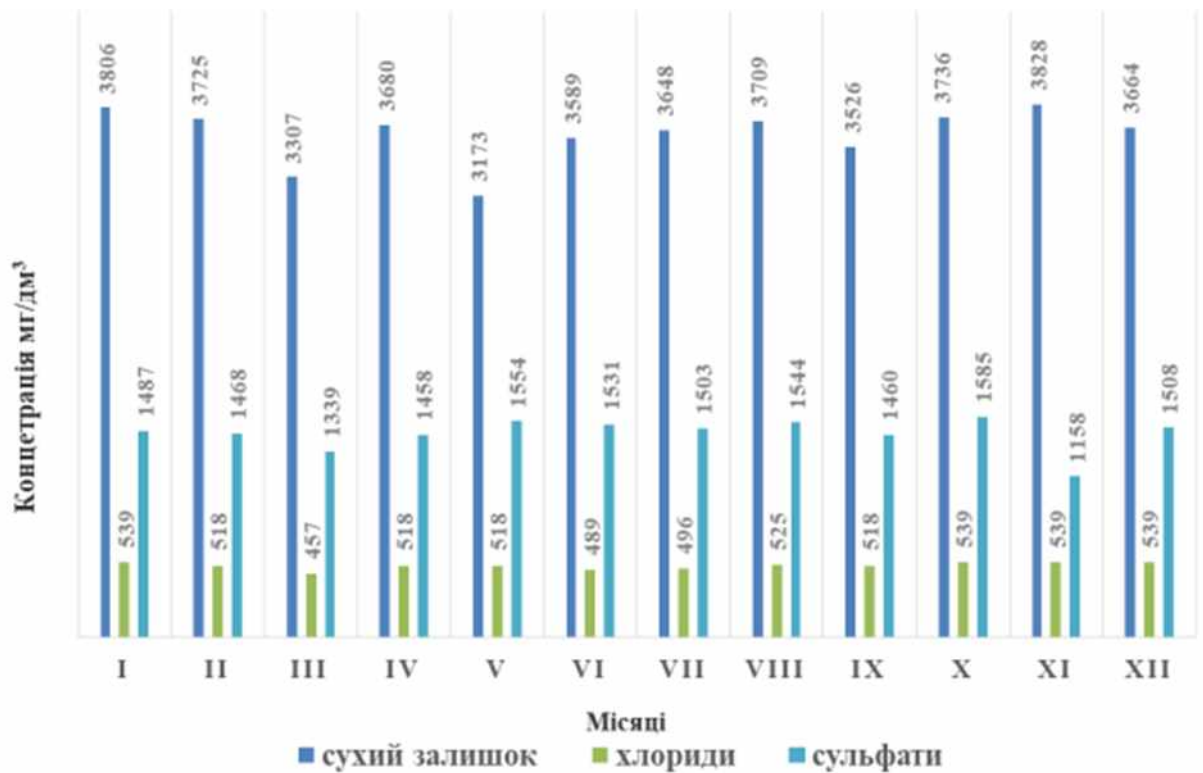
Річка Саксагань – ліва притока р. Інгулець. В 2021 році спостереження за якісними показниками річки здійснювалися щомісячно по створу Макортовське водосховище КП ПМР “Житлокомплекс” питний в/з с. Макорти.

Результати вимірювань середньорічних концентрації (в мг/дм³) за основними показниками забруднення за 2020/2021 рік приведені у таблиці 4.3.1.7, на рис. 4.3.1.3.

Основні показники забруднення у р. Саксагань за 2020 –

2021 рр.

<i>Показники вимірювання</i>	<i>КП ПМР “Житлокомплекс”, питний в/з м. П’ятихатки (суббасейн Нижнього Дніпра)</i>
	<i>2020 р. / 2021 р.</i>
Сухий залишок	3506/3661
Сульфат-іони	1445,7/1499,83
Хлорид-іони	470,8/516,4
Амоній-іони	0,32/0,32
Нафтопродукти	0,04/0,046
Залізо загальне	0,15/0,11
БСК ₅	2,7/2,7
ХСК	32,1/30,6
Марганець	0,04/0,03

Дані вмісту сухого залишку, сульфатів та хлоридів в Макортівському водосховищі, с. Макорти протягом 2021 р.

В порівнянні з 2020 р., якісний стан води р. Саксагань за санітарними показниками майже не змінився, але за показниками солевмісту (сухий залишок, хлориди, сульфати) спостерігалось підвищення.

Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію

ДУ “Дніпропетровський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України” на виконання доручення МОЗ України від 24.02.2022 в зв’язку з введенням воєнного стану в країні крім планових моніторингових досліджень, здійснює щоденний моніторинг якості питної води, яка подається населенню області, за показниками визначеними МОЗ України. Лабораторні дослідження питної води здійснюються за фізики-хімічними та мікробіологічними показниками на відповідність ДСанПіН 2.2.4-171-10 “Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною” та ДСанПіН “Показники безпечності та окремі показники якості питної води в умовах воєнного стану та надзвичайних ситуаціях іншого характеру”.

За період воєнного стану в 2022 р. в порядку щоденного моніторингу на території області в лабораторіях структурних підрозділів ДУ “Дніпропетровський ОЦКПХ МОЗ України” досліджено 6 539 проб питної води, в яких проведено 41386

досліджень за фізико-хімічними показниками, з яких нестандартних – 5168 (12,5 %) та 27187 досліджень за мікробіологічними показниками, з них – 2 дослідження 90,07%) з відхиленням від нормативів. За результатами щоденного моніторингу питної води відхилення від нормативів відмічались, в основному, за показниками хлороформу, окиснюваності перманганатної, кольоровості, каламутності – у воді з поверхневих водойм та присмаку і сухого залишку у воді з підземних джерел.

Геологічні умови

Досліджувана територія являє собою хвилясту рівнину з абсолютними відмітками від +47 до +195м. Вона належить до басейну р. Дніпро, яка тече у її північно-східному куті. Найнижчі відмітки поверхні знаходяться у долині р. Дніпро, а найвищі характеризують вододіл рр. Базавлук та Мокра Сура. На вододілах рр. Дніпро, Суха Сура, Саксагань, Самоткань та Домоткань максимальні відмітки досягають +170 - +180м.

За геологічними умовами Дніпропетровська область поділяється на два субрегіони: Український кристалічний щит (65% площі області) та Дніпровсько-Донецька западина (решта 35%). Український щит займає правобережну частину Дніпропетровщини та південь лівобережної частини.

Кристалічний фундамент залягає на глибині від 0 до кількох десятків метрів під денною поверхнею. В межах області представлені його наступні мегаблоки: Кіровоградський на крайньому заході, Придніпровський у центрі та Приазовський на південному сході. Ці блоки розбиті глибинними розломами.

Досліджувана територія.

Антиклінальні структури щита поділяються на лінійні та куполоподібні з переважним поширенням метасоматичних гранітоїдів, що виникли в умовах амфіболітової і гранулітової фацій регіонального метаморфізму, а також пізньоорогенних мікроклінних гранітів. Геологічні відклади мають специфічний характер у кожній з зазначених тектонічних областей, зважаючи на відмінності у геологічній історії розвитку.

У геолого-структурному відношенні площа розташована в зоні зчленування Середньопридніпровського мегаблоку Українського щита з північно-східним схилом УЩ, який належить до контуру Дніпрово-Донецької западини. У геологічній будові території беруть участь породи двох структурних поверхів – кристалічний фундамент, платформений чохол.

На території Середньопридніпровського мегаблоку у межах досліджуваної території розташовані Верхівцевська, Сурська та Софіївська зеленокам'яні структури (ЗКС), які залягають на аульському структурно-речовинному комплексі та ультраметаморфічних продуктах його перетворення (нижній структурний поверх).

Аульська серія – найдревніший стратиграфічний підрозділ Середнього Придніпров'я. В її розрізі виділяються три товщі (знизу догори): славгородська, томаківська та базавлуцька. Породи першої товщі метаморфізовані представлені амфіболітами та гранулітами, а другої та третьої – амфіболітами..

Конкська серія. На породах аульської серії та продуктах їх ультраметаморфізму – плагіогранітоїдах дніпропетровського комплексу залягають стратифіковані мезоархейські породи зеленокам'яного комплексу. Вони віднесені до двох серій: конкської та білозерської, та теплівської товщі. Конкська серія представлена найдавнішими породами зеленокам'яних структур (потужність 4-6 км). Вона складена асоціацією амфіболітів, амфібол-плагіоклазових, гранат-амфібол-плагіоклазових сланців (метабазальти), актинолітитів, тремолітитів, нефритоподібних порід з амфіболітами, плагіоклаз-актинолітовими та хлоритовими (метабазальти) сланцями, а також метабазальтами, їх метатуфоловами, метатуфитами.

Білозерська серія на відміну від конкської, складена переважно прапорами загальною потужністю до 2,5 км. У її складі виділяються сланці кварц-серицитові, кварц-хлорит-серицитові, кварц-біотит-серицитові, апокератофіри, аподіабази, метаріодацити, метаріоліти, слюдисті і залізисті кварцити; сланці і залізисті кварцити та безрудні, сланці хлоритові і хлорит-роговообманкові).

Морські мілководні теригенні осадки глауконіт-кварцові піски, зелені, тонковерстуваті. На кристалічних породах фундаменту залягає малопотужний чохол і тільки в північно-східній частині досліджуваної території, яка відноситься до схилів УЩ і належить контуру Дніпровсько-Донецької западини, він збільшується за рахунок відкладів кам'яновугільної системи. Загальна потужність товщ кам'яновугільної системи 445 метрів, в її складі аргіліти, алевроліти, дрібнозерністі пісковики з малопотужними пластами вапняків і вугілля, що перешаровуються.

В правобережній частині території на породах фундаменту залягають породи чохла палеогенової, неогенової та четвертинної систем. Потужність чохла збільшується з південно-західної частини території в сторону північно-східної частини від десятків до декількох сотен метрів.

Відклади палеогенової системи поширені по всій досліджуваній території, на денну поверхню не виходять, розкриті свердловинами. Палеоген представлений бучацьким та київським регіоярусами, полтавською серією, які складені перешаровуванням континентальних: (алювіальні, озерні, алювіально-озерглинами і мергелями з прошарками, болотні фації, потужність їх складає в середньому 50 м) і морських глини, іноді в підшві розрізу зустрічаються гравеліти та конгломерати їх потужність коливається від 15 до 98 м і складає в середньому 56 м) фацій.

В правобережній частині території на породах фундаменту залягають породи чохла палеогенової, неогенової та четвертинної систем. Потужність чохла збільшується з південно-західної частини території в сторону північно-східної частини від десятків до декількох сотен метрів.

Відклади палеогенової системи поширені по всій території робіт, на денну поверхню не виходять, розкриті свердловинами. Палеоген представлений бучацьким та київським регіоярусами, полтавською серією, які складені перешаровуванням континентальних: (алювіальні, озерні, алювіально-озерглинами і мергелями з прошарками, болотні фації, потужність їх складає в середньому 50 м) і морських: (морські мілководні теригенні осадки глауконіт-кварцові піски, зелені, тонковерстовуваті глини, іноді в підшві розрізу зустрічаються гравеліти та конгломерати їх потужність коливається від 15 до 98 м і складає в середньому 56 м) фацій.

На досліджуваній території відклади неогенової системи відслонюються у численних балках, по берегах річок, розкриті великою кількістю свердловин. Неогенові товщі представлені (знизу до гори) глинами, мергелями з прошарками пісків і вугілля; кварцовими пісками; вапняками, пісками; глинами світло сіримі, зеленкуватими; червоно-бурими глинами. Загальна потужність неогену від 85 м до 150 метрів

Четвертинні відклади представлені різноманітними генетичними типами відкладів: алювіальними, озерними, болотними, еоловими, флювіогляціальними, елювіальними (сучасні та викопні ґрунти), делювіальними, еолово-делювіальними, алювіально-делювіальними, озерно-льодовиковими, потужність яких не перевищує 30 м.

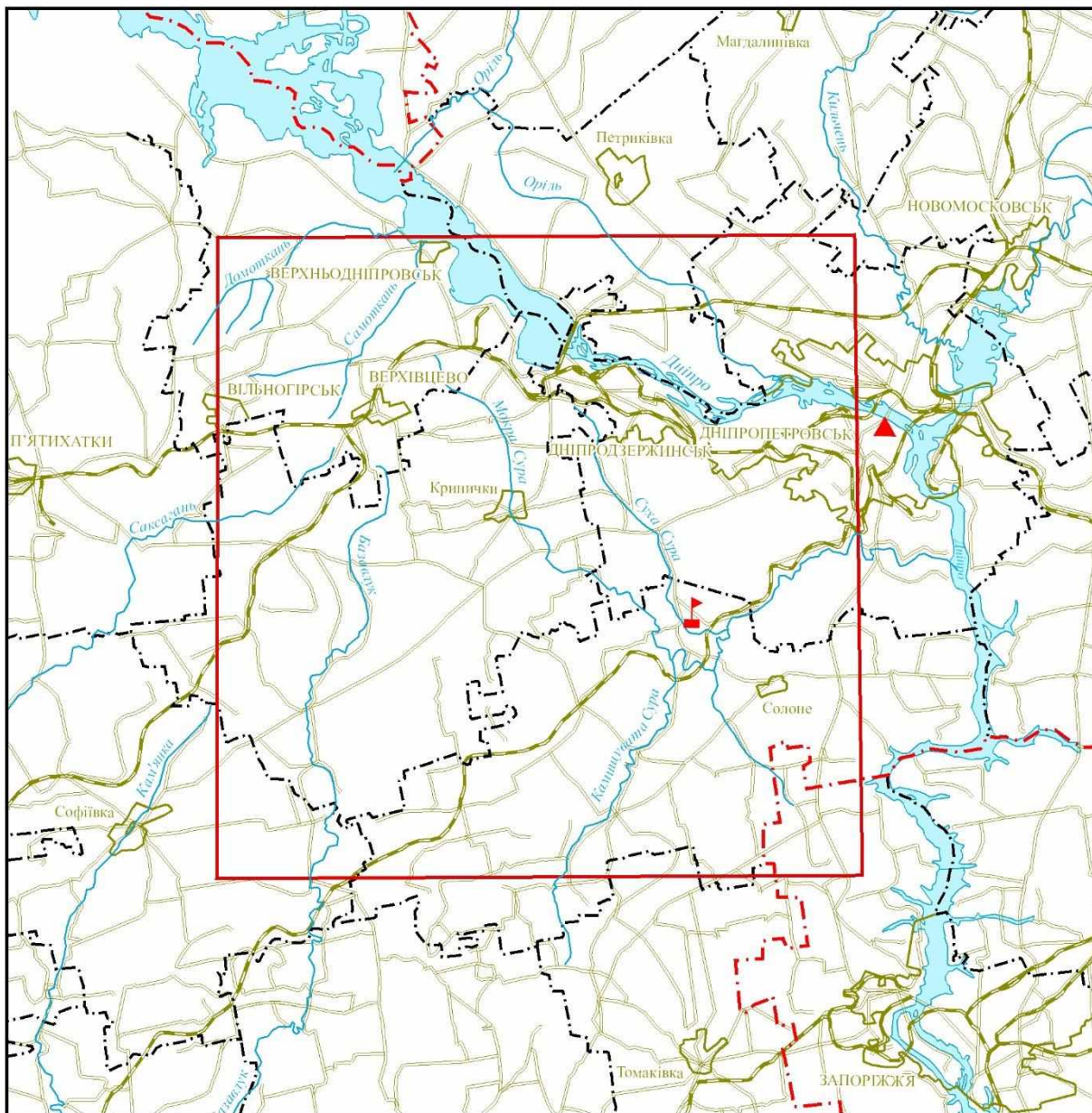
Вся територія Середньопридніпровського мегаблоку поділяється на тектонічні блоки: Саксаганський, Запорізький, Дніпропетровський, Камишувахський, Демушинський та ін. Зеленокам'яні структури слугують межами між блоками, рідше розміщуються у їх внутрішніх частинах. Важлива роль у поділі мегаблоку на блоки належить зоні Девладівського глибинного розлому, що відділяє групу блоків на півночі Середнього Придніпров'я (Дніпропетровський, Демушинський, Славгородський) від блоків на півдні (Саксаганський, Запорізький, Камишувахський).

Досліджувана область знаходиться у зоні низької сейсмічної активності, сила землетрусів зазвичай не перевищує 2,0 – 2,5 бали.

ГІДРОГЕОЛОГІЧНІ УМОВИ

Зідно з матеріалами Проєкту «ГЕОЛОГІЧНЕ ДОВИВЧЕННЯ ПЛОЩ МАСШТАБУ 1:200000 АРКУШУ М-36-XXXV (ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬК)», Який розроблявся у 2007-2012 роках казенним підприємством «Південукргеологія»,

український басейн тріщинних вод займає основну частину площі досліджуваної території

1:750 000
в 1 сантиметрі 7500 метрів
0 15км

Викопіювання з електронної карти України загального користування м-бу 1:1 500 000

	Площа робіт		Границі адміністративних районів
	База польової ділянки		Границі адміністративних областей
	База Дніпропетровської КГП		

і характеризується розвитком підземних вод у тріщинуватих породах докембрію і продуктах їхнього руйнування, наявністю водоносних горизонтів у відкладах неогену і плейстоцену, а в депресіях кристалічного фундаменту - і у відкладах палеогену. Однак, у зв'язку з великою дренаваністю території дослідження густо розгалуженою гідрографічною мережею, відклади неогену бувають обводнені тільки в низах розрізу або безводні. Відклади палеогену через обмежене поширення і часту літологічну мінливість містять невеликі запаси підземних вод, але на площі розповсюдження порід-колекторів вміщують основний водоносний горизонт. Тому в межах території аркуша водоносний горизонт тріщинуватої зони кристалічних порід є основним за площею поширення та іноді єдиним для цілей водопостачання за рахунок підземних вод. Обводнені кристалічні породи вкрай нерівномірно і часто мають незадовільну якість, практичне значення горизонту не велике.

Найбільш поширеним у межах району є водоносний горизонт типу верховодка у четвертинних еолово-делювіальних відкладах. Грунтові води залягають у лесовидних суглинках, які покривають ділянки плато, схилів і терас річок майже суцільним покривом. Суглинки збагачені водою у нижній частині. Потужність лесового шару від частки до 30 метрів. Середня потужність обводненої частини від 2 до 5м. . Водотривким шаром служать одновікові більш глиністі суглинки, частіше за все червоно-бурі глини.

Глибина залягання горизонту у середньому 2-8 метрів, іноді досягає 33 метрів, причому на вододілах він залягає на меншій глибині ніж у придолинних ділянках. Поверхня дзеркала ґрунтових вод – вільна, водозбагаченість занадто низька. Продуктивність свердловин змінюється від 0,006 до 0,26 л/с. Якість води різна, мінералізація коливається від 0,2 до 2-5 г/л.

В зв'язку з низкою водозбагаченістю практична цінність горизонту не велика. Використовується для господарсько-побутових цілей за допомогою шахтних колодязів.

2.1.1 Ґрунти

Ґрунти Дніпропетровської області почали досліджуватись наприкінці ХІХ сторіччя, але найбільш детально вони вивчались з 1957 по 1962 рік, коли складались перші ґрунтові плани (карти) для колгоспів та радгоспів України. Було встановлено, що у Дніпропетровській області домінують чорноземні ґрунти різних підтипів (звичайні та південні), родів (еродовані, лучні, засолені, солонцюваті, осолоділі), видів (глибокі, середньо- і малоглибокі; середньо-, малогумусові і слабогумусові; слабо-, середньо- і сильносолонцюваті; слабо-, середньо- і сильноеродовані), різновидів (за механічним складом переважно середньо-, важкосуглинисті та легкоглинисті), розрядів (сформовані переважно на лесах та лесових суглинках, місцями на червоно-бурих глинах і суглинках, сіро-зелених мергелястих і темно-сірих сланцюватих глинах, піщаних і супіщаних породах, на елювії масивно-кристалічних порід тощо).

У межах Дніпропетровської області на чорноземі звичайні повнопрофільні, що залягають на плоскорівнинних просторах, припадає 48,3% всієї земельної площі, у тому числі на звичайні чорноземи - 42,3%, південні - 5,7%, солонцюваті - 0,3%, на еродовані ґрунти схилів різної крутості і протягу, різних форм і експозицій - 36,6%, у тому числі на слабоеродовані - 27,3%; на середньо- і сильноеродовані — 9,3%. На решті території області розповсюджені лучно-чорноземні, чорноземно-лучні, лучні, лучно-болотні, болотні, засолені, солонцюваті, осолоділі, а також дернові ґрунти, солончаки і солонці.

Дніпропетровська область простягається всього на 200 км з півночі на південь і на 270 км із заходу на схід, але має досить різноманітні умови, які привели до формування на її території 277 ґрунтових різновидів, що відрізняються за складом, фізичними, хімічними, біологічними властивостями і потребують індивідуальних підходів щодо їх освоєння в сільському господарстві.

Розподіляються ґрунти згідно з законами горизонтальної (широтної) та вертикальної (висотної) зональності. При переміщенні з півночі на південь області чорноземи звичайні малогумусні глибокі переходять спочатку у середньоглибокі, потім у малоглибокі і у чорноземи південні. Відоме положення про те, що глибина гумусованого профілю залежить від спільних умов зволоження території, чітко виявляється у властивостях ґрунтового покриву Дніпропетровської області.

Ґрунти Кам'янського району мають середній бонітет. Самими родючими є чорноземи звичайні (60-67 б.). Менш продуктивні - чорноземи південні (45-51 б.), дерново-степові ґрунти (28-43 б.). Ще меншим бонітетом характеризуються еродовані ґрунти, відповідно до того, наскільки сильно змитий акумулятивний горизонт - якщо наполовину, то бонітет зменшується удвічі й та ін.

Стан фауни, флори, біорізноманіття, землі.

Район дослідження розташований у підзоні різнотравно-типчаково-ковилового степу. Для цієї підзони серед різнотрав'я найбільш характерними представниками є горицвіт весняний, піон тонколистий, гвоздика голівчаста, суниця зелена, земляний горіх, шалфей пониклий, подорожник, васильки, крупка весняна, вероніка весняна, перляк та ін. Серед злакових найбільш розповсюджені ковил волохатий, ковил пістряволистий, типчак (вівсяниця), тонконіг вузькоповзучий, променистий стокос, пирій. Бобові представлені конюшиною альпійською та гірською, вікою вузьколистою, люцерною серпоподібною та хмелеподібною. Для степових фітоценозів з чагарників розповсюджені терен, вишня степова, мигдаль степовий, дереза чагарникова та деякі ін. В цілому, чагарники та чагарникові ростуть на вододілах, схилах балок, ярів та річкових долин. Лісистість Дніпропетровської області 6%. За цим показником вона належить до лісодефіцитних. Сучасні лісові насадження є переважно штучними, і представлені лісопарками, лісополосами, насадженнями санітарних зон. Із природних лісових масивів збереглися лише соснові бори лівого берега Самари, заплавні ліси лівого берега Дніпра та байрачні ліси і чагарники. Вік насаджень молодий; лише 5% лісів належать до категорії стиглих та пристигаючих. У видовому складі домінують сосна та дуб. У Дніпропетровській області проводяться заходи щодо розширення лісів природоохоронно-рекреаційного значення, зокрема

у численних лісових заказниках та Дніпровсько-Орільському природному заповіднику.

Ліси на території області розташовані вздовж річок, на схилах річкових долин, балок та ярів, на піщаних ґрунтах. Представлені ліси двох типів: заплавні, які зростають у заплавах Дніпра, Орілі, Самари, Вовчої, та ліси байрачного типу, що ростуть на схилах балок та ярів.

До лісових насаджень також можна віднести і лісові позахисні смуги та насадження вздовж залізниць. Вони складаються з дуба, береста, ясена, клена, акації білої, гледичії, лоха, липи та ін.

Серед лісових фітоценозів з чагарників найчастіше зустрічаються чорноклен, глід зігнутоствов- буровий, глід одноматочний, бирючина, карагач, бересклет європейський та бородавчатий, шипшина, барбарис, свидина та бузина.

Трав'яний підлісок заплавних лісів представлений конвалією, кропивою, копитнем, папороттю, очеретом лісовим, фіалками, суницями, тощо.

Трав'яний підлісок лісів-байраків складається з барвінку трав'янистого, дзвоників, молочаю, тонконога бірного, конвалії, копитню європейського та ін.

На узліссі, серед чагарникових ценозів, ростуть високотравні рослини мезофільного характеру, які нерідко відносяться до лугових видів. Основні з них – це перловник трансільванський, вейник наземний, нічна фіалка, пижма, лапчатка пряма, василисник маленький, мар'яник.

На території району розташовані об'єкти Смарагдової мережі. Це мережа, що включає Території Особливого Природоохоронного Інтересу (Areas of Special Conservation Interest, ASCI, далі - «території (об'єкти) мережі Емеральд»). Мережа Емеральд проектується в державах, які є сторонами Бернської конвенції (всього 26 держав), у країнах Європейського Союзу на виконання Бернської конвенції створюється мережа «Натура 2000», яка проектується за аналогічними принципами, що і мережа Емеральд. Метою створення Смарагдової мережі є збереження природної фауни, флори та оселищ. Смарагдова мережа має переважно ті самі основи формування, що й НАТУРА 2000, але діє за межами Європейського Союзу, розвиваючи загальноєвропейський підхід щодо охорони типів природних оселищ. Українська частина Смарагдової мережі Європи, розробляється з 2009 року. Станом на 2018 рік, мережа займає близько 10 % території України.

Мапа Смарагдової мережі Кам'янського району

На території району характерними видами рослинності є: ковила Лессінга, ковила волосиста, костриця валіська, тонконіг вузьколистий, келерія гребінчаста. Із бобових зустрічається люцерна румунська, в'язіль барвистий, конюшина гірська альпійська, зіновать руська. Заплановані заходи Програми не призводять до зміни кількісного, а особливо видового складу рослинних угруповань і фауни, а навпаки реалізація заходів дозволить покращувати.

Дніпропетровська область розташована в смузі центрального та лівобережного злако-лучного степу.

Фауна зазначеної зони в останній час зазнала значних змін. Степові види на великих просторах витиснуті польовими, які пристосувались до агроценозів. По долинах річок, де сформувався лісостеповий комплекс, мешкають лісові види.

Внаслідок зарегулювання Дніпра водна фауна більшістю представлена лімнофілами. Найчисельнішою за кількістю видів тварин є група безхребетних, яка включає більш 10 000 видів. Фауна хребетних нараховує 384 види тварин. Її сучасний вигляд сформувався за рахунок лісових та гігрофільних видів. З лісовими ландшафтами пов'язані 47 % видів, з гідроценозами – 37 %, степовими та польовими – 17 %, з населеними пунктами – 6 %.

Фауна Дніпропетровщина в цілому є типовою для степової зони України – представлена степовими і деякими лісовими тваринами (69 видів ссавців, 246 видів птахів, 12 видів і підвидів плазунів, 10 земноводних, 59 риб).

Хоча й не часто, але можна зустріти в Степовому Придніпров'ї вовка, річкову видру й борсука, лісову й кам'яну куницю, тхора, горностая. Більш численними є лисиця і єнотовидний собака, ласка. Зусиллями природо охоронців та мисливських товариств акліматизовані або відновлені популяції кабана, козулі, оленя плямистого, свині дикої. Так само штучно повернуто дніпровським плавням і річкового бобра.

Серед птахів краю типовими є лунь степовий, лунь болотний, кібчик, яструб та інші хижі, дрофа, журавель, жайворонок, перепел, куріпка сіра, грак, ворона сіра, ластівка, горобець, шпак. Окрасою плавнів і заплавлених лісів є дивовижні колонії сірих, білих й рудих чапель. Неможливо уявити придніпровські села, особливо у долинах таких річок, як Оріль, Самара, Дюмоткань, без лелечих гнізд. Найбільше ж птахів у видовому і кількісному відношенні скупчується біля степових озер, таких як Булахівський, Солоний, Дебальцевський лимани тощо. Біля них гніздяться різноманітні кулики, качки, крячки, іноді можна зустріти лебедів і навіть журавлів. Більш рідкісними є справжні орли – могильник, орел-карлик, орел-сіруватень та крупні соколи – балобани.

В річках, озерах і водосховищах загалом можна зустріти до 60 видів риб. Серед них як аборигени – щука, сом, карась, линьок, лящ, судак, так і завезені людиною види – білий амур, види товстолобика, короп та ін. з плазунів в області водяться гадюка степна, полоз жовтопузий, вуж, ящірки, жаба зелена та інші.

Поводження з відходами

Дніпропетровська область – одна з найбільш промислово розвинених областей України. Так, в середньому щороку на території Дніпропетровської області утворюється 300 000 – 350 000 тис. тон відходів.

Найбільшу частку утворення відходів становлять пусті породи від гірничо-видобувних робіт, відходи чорних металів, інші мінеральні відходи, змішані та недиференційовані матеріали, а також відходи згоряння.

Проблемою у сфері поводження з відходами для Дніпропетровської області є накопичення промислових відходів, пов'язаних з інтенсивною експлуатацією родовищ корисних копалин та їх переробкою. Крім того, великою проблемою для області є боротьба з несанкціонованими сміттєзвалищами.

Статистична інформація за 2021 – 2022 роки відсутня відповідно до листа Головного управління статистики у Дніпропетровській області оприлюднення статистичної інформації призупинено, ураховуючи норму Закону України “Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії військового стану або стану війни” щодо права перенесення терміну для подання статистичної та фінансової звітності.

Серед основних проблем довкілля районну у 2023 році було несанкціоноване розміщення твердих побутових відходів населення. Таке розміщення є суттєвим чинником негативного впливу на земельні та водні ресурси районну і здоров'я людей. Накопичення побутового сміття в лісозахисних смугах вздовж автомобільних доріг, в лісонасадженнях, в зоні житлової забудови, є одним із потенційних джерел забруднення довкілля і являють собою велику загрозу навколишньому природному середовищу та підлягає утилізації. Тому одним із пріоритетних питань захисту навколишнього природного середовища на адміністративних територіях Кам'янського районну було охоплення максимальної кількості населення районну послугами по вивозу відходів та локалізація стихійних

звалищ.

Наразі на території 8 громад району визначено місця видалення побутових відходів та підприємства, які надають послуги зі збирання та перевезення ТПВ, а саме:

- по Божедарівській територіальній громаді надає послуги зі збирання та перевезення ТПВ КП «Джерело» Божедарівської селищної ради по договору на паспортизоване сміттєзвалище - полігон Верхівцевської територіальної громади;

- на території Верхівцевської територіальної громади діє паспортизоване сміттєзвалище - полігон, розташований в 650 м на схід від східної околиці м. Верхівцево (в 1,5 км на південь від с. Широке), послуги зі збирання та перевезення ТПВ надає КП «Верхівцевське ЖКГ» Верхівцевської міської ради;

- на території Верхньодніпровської територіальної громади сміттєзвалище потребує паспортизації, розташоване на кордоні сел. Новомиколаївка та на півночі с.Тарасівка (площа сміттєзвалища 4,3 га), послуги зі збирання та перевезення ТПВ надає КП «ВДНЖИТЛОКОМСЕРВІС» Верхньодніпровської міської ради;

- на території Вільногірської територіальної громади полігон потребує паспортизації, послуги зі збирання та перевезення ТПВ надає КП Управляюча компанія «Жилкомсервіс» Вільногірської міської ради;

- на території Жовтоводської територіальної громади діє паспортизований полігон в м. Жовті Води, вул. Об'їзна, 13, послуги зі збирання та перевезення ТПВ надає КП «Чисте місто» Жовтоводської міської ради;

- на території Кам'янської територіальної громади полігон, обслуговує/утримує КП «Комунальник» Дніпродзержинської міської ради, послуги зі збирання та перевезення ТПВ надає ТОВ «ЕККО-СІТІ»;

- на території Криничанської територіальної громади місце видалення відходів потребує паспортизації, послуги зі збирання та перевезення ТПВ надає КП «Добробут» Криничанської селищної ради;

- на території П'ятихатської територіальної громади діє паспортизований полігон (Паспорт 49/14 23.02.2014) в м. П'ятихатки, район залізничного трикутника D 563,0 тис.м³ 2 га (1,75 га), послуги зі збирання та перевезення ТПВ надає КП ПМР «Комунальний сервіс».

Особливої уваги у Кам'янському районі потребують відходи сформовані в наслідок діяльності підприємств з добутку та переробки урану.

У 2022 році обсяг скинутих зворотних вод в поверхневі водні об'єкти району підприємствами – забруднювачами зменшився. Насамперед, це обумовлено

зменшенням скиду зворотних вод з категорією якості «забруднені» та переходом на категорію «очищених» або «чистих» зворотних вод. Але нажаль у районі ще працюють і такі підприємства, які здійснюють скид забруднених (без очистки та недостатньо очищених) зворотних вод у водні об'єкти району. Скидання зворотних вод основними водокористувачами – забруднювачами поверхневих водних об'єктів:

- АТ «ДНІПРОАЗОТ» м. Кам'янське – 39,0 тис. м³;
- ПрАТ «Дніпровагонмаш» м. Кам'янське – 148,8 тис. м³;
- ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ» м. Кам'янське – 56883,5 тис.м³;
- КП ДОР «Аульський водовід» – 679,4198 тис.м³;
- КП «Жовтоводський водоканал» ДОР – 2151,7747 тис.м³;

Основні підприємства – забруднювачі атмосферного повітря за 2022 рік:

- ПрАТ “КАМЕТ-СТАЛЬ” – 67997 т/рік*,
- АТ “ОГХК” (Філія “ВГМК” АТ “ОГХК”) - 270,783 т/рік*

Екологічна ситуація в м. Кам'янське протягом тривалого періоду характеризується як «кризова» оскільки промислові об'єкти, що забруднюють атмосферу, розташовані на недостатній відстані від житлових районів міста. При розробці корисних копалин, збагаченні та гідрометалургійній переробці руд і концентратів невід'ємною частиною рудопереробного виробництва промислових підприємств є хвостові та шламові господарства, створені для вирішення питань транспортування і організованого складування мінеральних відходів цих підприємств. Основними спорудами хвостових та шламових господарств є хвостосховища і шламонакопичувачі, споруди гідротранспортування хвостів та шламів і споруди оборотного водопостачання.

Наразі гостро стоїть питання оцінки впливу на навколишнє середовище шламонакопичувача відходів та небезпечних хімічних речовин у балці Ясинова міста Кам'янське.

Балка Ясинова до впадіння в протоку Коноплянка, (басейн р. Дніпро), проходить в північно-східному напрямі і розташована на схід від ОАО «ДніпроАЗОТ» на високому крутому правому березі р. Дніпро.

Протяжність балки близько 2,3 км, від верхів'я, приблизно до середини, вона прорізає схил вододільної височини, нижче – високі правобережні тераси і далі відкривається в долину Дніпра.

Інженерно-геологічні і гідрогеологічні дослідження, проведені в 2009 р з метою уточнення геологічної будови, інженерно-геологічних і гідрогеологічних умов шламонакопичувача та з подальшою оцінкою фізикомеханічних характеристик ґрунтів, що складають тіло греблі, які будуть використовуватися при

виконанні розрахунку стійкості укосів дамби. На досліджуваній території з метою уточнення гідрогеологічних умов та геолого-літологічної будови пробурено 31 розвідувальна свердловина глибиною 5,0 - 35,0 м. З свердловин відібрані моноліти для визначення фізико-механічних властивостей ґрунтів, а також проби води для виконання хімічних аналізів. Виконані заміри рівнів ґрунтових вод в існуючих свердловинах режимної мережі.

Дамба шламонакопичувача у балці Ясинова відсипана лесом лесовидними супіском та суглинком. На ділянці створу греблі шламонакопичувача наявна фільтрація з нього шламових вод, спостерігається височування води в низовому укосі дамби та біля насосної станції.

З часу експлуатації шламонакопичувача на території ВАТ «ДніпроАЗОТ» і прилеглої до нього території відбувається підняття рівня ґрунтових вод.

На режим ґрунтових вод в лесовидних відкладеннях впливає шламонакопичувач в балці Ясинова, внаслідок чого на схилах і днищі балки в зоні підпору спостерігається підвищення дзеркала ґрунтових вод і, внаслідок інфільтрації високомінералізованих вод шламонакопичувача, підвищення мінералізації в зоні впливу. На якісний склад підземних вод в районі шламонакопичувача в балці Ясиновій впливають: інфільтрація атмосферних опадів, витоки технічних вод виробництв і побутових вод житлового сектора, фільтраційні втрати води з шламонакопичувача.

У районі шламонакопичувача в балці Ясинова розташоване ДП «Екоантилід» гідрохімічний режим підземних вод формується під впливом великого числа чинників, основними з яких є:

→ загальна характеристика відходів: - зола (відходи від процесу згорання в печах енергетичних станцій клас небезпеки – IV) (об'єм видалення 168,5 тис. т), - шлам регенерації миш'яково-содового розчину (відходи виробничо-технологічного виробництва), (об'єм видалення 500,0 тис. т.);

→ сольовий склад водовміщуючих порід;

→ початковий хімічний склад джерел, що живлять підземні води;

→ глибина залягання підземних вод, режим їх рівня і характер балансу;

→ характер рельєфу, що визначає умови живлення і відтоку підземних вод;

→ ступінь взаємодії ґрунтових вод, приурочених до товщі лесовидних суглинків, що мають високу мінералізацію, з підземними водами, приуроченими до водоносних горизонтів, що пролягають нижче, у яких мінералізація нижча;

→ тіснота гідравлічного зв'язку підземних вод з водами поверхневих водотоків, водоймищ і шламонакопичувачів;

→ температурний режим, що обумовлює тепловий режим водовміщуючих ґрунтів, підземних вод, а, отже, розчинність в них солей.

Створення шламонакопичувача порушило природний режим підземних і поверхневих вод, при якому розвантаження підземних вод відбувається в балки, долини річок, яри. При створенні шламонакопичувача в балці в результаті підпору відбувається зміна гідрогеологічних умов, що приводить до підтоплення території навколо шламонакопичувача і фільтрації води з шламонакопичувача у водоносні горизонти, що залягають нижче.

Значні обсяги фільтрації води з хвостосховища можуть спричинити підвищення рівнів ґрунтових вод на прилеглих територіях. Це в свою чергу може викликати низькі еколого-гігієнічні проблем, серед яких заболочення місцевості з погіршенням її анофілогенних властивостей та погіршення умов проживання населення внаслідок підтоплення підвальних приміщень житлових будинків, погрубів, сільгоспугідь. В якості заходів по припиненню та попередженню явищ підтоплення необхідне здійснення ряду інженерних заходів, а саме завіси з дренажних свердловин та застосування геомембран у ложе сховищ.

З точки зору радіологічного стану, Кам'янська громада є унікальною не тільки в Україні, але і у Європі. Це пов'язане з тим, що в промисловій зоні центральної частини громади був розташований промисловий майданчик колишнього уранопереробного виробництва виробничого об'єднання «Придніпровський хімічний завод» (ВО «ПХЗ»). На ВО «ПХЗ» здійснювалась переробка уранових руд з усіх родовищ колишнього Радянського Союзу та країн соціалістичного табору для виготовлення уранового оксидного концентрату.

За час діяльності виробничого об'єднання в ярах, балках, а також на верхній терасі р. Дніпро накопичилася значна кількість відходів, що містять підвищені концентрації природних радіонуклідів уран-торієвого ряду.

Згідно результатів досліджень проведених у 2009 році фахівцями «Інституту геологічних наук НАН України» та «Інституту геохімії навколишнього середовища» під керівництвом Верховцева В.Г. Лисиченко Г.В. Юськіва Ю.В. в наслідок переробки доменного шлаку, концентрата та руди що вміщують уран

утворено дев'ять сховищ РАВ, у яких знаходиться близько 42 млн. т відходів із загальною активністю 86 тис. Ки. На даний час ці хвостосховища є джерелом радіоактивного забруднення: ґрунтів, ґрунтових вод та атмосферного повітря (пил, радіоактивні аерозолі, радон та продукти його розпаду).

Хвостосховище «Західне» експлуатувалось у 1949–1954 рр. (площа — 40 тис. м²), скла-

довано 0,77 млн. т відходів-хвостів загальною активністю $1,8 \cdot 10^{14}$ Бк. Сховище розміщене в обгородженому насипними ґрунтовими дамбами, кар'єрі глин. У результаті проведення в 2000 р. першочергових протиаварійних робіт сховище було перекрите суглинком, щебенем, родючим шаром ґрунту, споруджено підпірну стінку і водозбірні лотки.

Хвостосховище «Центральний Яр» експлуатувалося у 1950–1954 рр. (площа — 24 тис. м²): накопичено 0,22 млн. т радіоактивних відходів-хвостів об'ємом 0,13 млн. м³, що мають загальну активність $1,04 \cdot 10^{14}$ Бк. Сховище розміщене в яру, що перегороджений дамбою. Поверхня РАВ перекрита шаром насипних ґрунтів, окультурена і частково забудована.

Хвостосховище «Південно-східне» розташовано в природному яру і з 1956 по 1990 р. слугувало місцем складування промислових відходів-хвостів, представлених дресвою і щебенем уранових руд, металобрухтом, деревиною і будівельним сміттям. У сховищі складовано 0,33 млн. т відходів загальною активністю $6,7 \cdot 10^{13}$ Бк (об'єм — 195 тис. м³, площа — 36 тис. м²).

Хвостосховище «Дніпровське» («Д») заповнювалось радіоактивними відходами з 1954 по 1968 рр. Розташовано в заплаві Дніпра. Сховище рівнинно-наливного типу. Дамби виконані із суглинково-супіщаних ґрунтів і відходів коксохімзаводу; протифільтраційні елементи як у тілі дамби, так і в підґрунті лежать відсутні. Накопичено 12 млн. т відходів-хвостів (об'єм — 5,84 млн. м³, площа — 730 тис. м²), загальна активність близько $1,4 \cdot 10^{15}$ Бк. Сховище перекрите шаром фосфогіпсу потужністю 0,5–13,5 м.

Хвостосховище «Сухачівське» («С») експлуатується з 1968 року. Складається з двох секцій, що розміщені послідовно одна за одною. Перша експлуатувалася в 1968–1983 рр. (площа — близько 907 тис. м²), заповнена до проектних відміток, вміщує 19 млн. т відходів-хвостів загальною активністю $7,1 \cdot 10^{14}$ Бк (об'єм відходів — 8,6 млн. м³). Сховище не законсервоване. Друга секція експлуатується з 1983 року (площа — близько 700 тис. м²). Чашу сховища та захисні дамби обладнано протифільтраційними елементами. У ньому накопичено 5,6 млн. т відходів-хвостів загальною активністю $2,7 \cdot 10^{14}$ Бк, які утворюють нижню частину товщі. Поверхневий шар (завтовшки 4–5 м) складається з низькоактивних шламів, фосфогіпсу. Радіонуклідний склад шламових вод секції I характеризується вмістом урану до 37,7 Бк/л, радію-226 — від 0,05 до 1,4 Бк/л, торію-230 — від 0,05 до 4,4 Бк/л, свинцю-210 — від 0,3 до 6,44 Бк/л, полонію-210 — від 0,07 до 1,62 Бк/л. Сховище «С» є джерелом забруднення підземних вод. Ореол забруднення поширюється на 370–860 м. від контуру сховища.

Хвостосховище «Лантанова фракція» експлуатувалося з 1965 по 1988 рр. (площа — 0,6 тис. м²). Воно розміщене на території першої секції сховища «С». У ньому накопичено до 6,6 тис. т відходів-хвостів загальною активністю $8,6 \cdot 10^{11}$ Бк. На цей час сховище законсервоване.

Сховище відходів уранового виробництва «База С» експлуатувалося у 1960–1990 рр. (площа — 250 тис. м²), є складом уранової сировини. Накопичено 0,15 млн. т відходів (напівзруйновані конструкції бункерів уранової сировини, радіоактивно забруднені залізничні шляхи, ґрунти). Загальна активність відходів уранового виробництва $4,4 \cdot 10^{14}$ Бк (загальний об'єм — 150 тис. м³). Сховище не законсервоване. Потужність експозиційної дози гамма-випромінювання на поверхні становить 60–10782 мкР/рік. Щільність потоку радону з поверхні складає $1,25–7,26$ Бк/(м²•с), місцями — до 21,2 Бк/(м²•с).

Сховище «ДП-6» (площа — 2 тис. м²) створено у 1982 р. У ньому зберігаються демонтовані конструкції домни № 6 Дніпровського металургійного

комбінату, а також складовано 0,04 млн. т відходів уранового виробництва загальною активністю $1,3 \cdot 10^{12}$ Бк (об'ємом 15 тис. м³).

Будівля №103 використовувалася для отримання закису-окису урану. Тут розміщувалися склади реагентів та технологічні дільниці: екстракції, реекстракції, фільтрації, прокалювання і затарювання готової продукції. Технологічні розчини, що містять уран, надходили до будівлі трубопроводами. Після припинення переробки уранової сировини будівельні конструкції, обладнання та трубопроводи не були дезактивовані. Потужність експозиційної дози (ПЕД) гамма-випромінювання на поверхні будівельних конструкцій становить 300–8000 мкР/рік, основного технологічного обладнання (екстрактори, фільтри, печі) — 1600–60000 мкР/рік, трубопроводів на естакадах — 100–19000 мкР/рік.

У 1950–1960 рр. виробничі стоки уранового виробництва ВО «ПХЗ» перероблялися комбінатом «ДніпроАзот» на рідкі добрива, який утворив хвостосховище в межах вул. Сергія Лазо. Для оцінки потужності експозиційної дози гамма-випромінювання на поверхні цього сховища необхідне додаткове вивчення.

Актуальною екологічною проблемою є радіоактивне забруднення південної виробничої площадки ВО «ПХЗ», на якій розташовані сховища «Західне», «Центральний Яр», «Південно-східне»; не дезактивовані цехи, комунікації транспортування радіоактивних матеріалів (довжина естакад — 8 км).

РАДІАЦІЙНИЙ СТАН РІЗНИХ БУДІВЕЛЬ ТА СПОРУД ВО «ПХЗ» ХАРАКТЕРИЗУЄТЬСЯ ТАКИМИ ДАНИМИ.

підвищений вміст радону (більше 200 Бк/м³) — у 38 будинках; підвищені значення потужності експозиційної дози гамма-випромінювання (100–10000 мкР/рік) — у цехах, що не дезактивовані; підвищені значення потужності експозиційної дози гамма-випромінювання (більше 30 мкР/рік) — уздовж траси пульпопроводу (довжина траси 18 км).

Площа забруднення території заводу з потужністю експозиційної дози більше 100 мкР/рік дорівнює приблизно 250 тис. м². Об'єм радіоактивно забрудненого ґрунту — близько 150 тис. м³. З забрудненої території активністю близько $2,3 \cdot 10^{12}$ Бк річне надходження в атмосферу пилу, що містить радіонукліди, складає 5,3 т.

ВИКИДИ ТА СКИДИ РАДІОАКТИВНИХ РЕЧОВИН ВО «ПХЗ».

З хвостосховищ в атмосферу щороку потрапляє $4,3 \cdot 10^{13}$ Бк радону та 23,9 т радіоактивного пилу із середньою питомою активністю 3,7 кБк/кг, із сховищ відходів уранового виробництва — $2,3 \cdot 10^{13}$ Бк радону та 8,9 т радіоактивного пилу із середньою питомою активністю 0,01 МБк/кг.

Хвостосховища є джерелом забруднення підземних вод на відстані 370–860 метрів від їх контуру.

Річний винос природних радіонуклідів з водами р. Коноплянка у р. Дніпро становить: уран-238 — $5,5 \cdot 10^{10}$ Бк; радій-226 — $1,9 \cdot 10^{10}$ Бк; свинець-210 — $4,4 \cdot 10^{10}$ Бк; полоній-210 — $8,8 \cdot 10^9$ Бк; торій-230 — $5,5 \cdot 10^9$ Бк.

Річний виніс природних радіонуклідів з підземними водами в р. Дніпро стано- вить: уран-238 — $1,6 \cdot 10^8$ Бк; радій-226 — $2,5 \cdot 10^7$ Бк; свинець-210 — $1,5 \cdot 10^6$ Бк; поло- ній-210 — $1 \cdot 10^7$ Бк; торій-230 — $2,5 \cdot 10^7$ Бк.

Хвостосховище «С» є джерелом забруднення підземних вод.

ЗАБРУДНЕННЯ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД.

Радіонуклідний склад води в Дніпрі в прибережній смузі характеризується об'ємною активністю урану менш ніж 0,49 Бк/л, радію-226 — від 0,14 до 0,21 Бк/л, торію-230 — від 0,04 до 0,11 Бк/л, свинцю-210 — в межах 0,16–0,40 Бк/л, полонію-210 — в межах 0,06–0,16 Бк/л.

Сумарний показник забруднення змінюється від 0,80 вище створу хвостосховища «Д» до 1,56–1,90 в створі і за течією нижче створу сховища.

Основним джерелом надходження радіонуклідів в р. Дніпро в створі об'єктів, що досліджувались, є розвантаження забруднених підземних вод із зони розташування хвостосховищ, поверхневий стік із забрудненої території проммайданчика і річковий стік р. Ко-ноплянка, де відзначаються найбільш високі концентрації радіонуклідів.

Радіонуклідний склад води в р. Коноплянка характеризується вмістом урану від 0,49 до 1,77 Бк/л, радію-226 — від 0,15 до 0,26 Бк/л, торію-230 — від 0,05 до 0,10 Бк/л, полонію-210 — в межах 0,07–0,14 Бк/л.

ЗАБРУДНЕННЯ ПІДЗЕМНИ ВОД.

У хвостосховищі «Д» спостерігаються обводнені РАВ, що мають хороший гідравлічний зв'язок з підземними водами.

Періодично тимчасовий характер обводнювання мають відходи сховища «Західне». Ця обводнена зона утворює техногенний водоносний шар, який забруднює водоносні горизонти, що лежать нижче, а саме горизонти: алювіальних відкладів; кристалічних порід; лесових відкладів.

Техногенний водоносний горизонт. Радіонуклідний склад техногенного водоносного горизонту визначений за основними довгоіснуючими радіонуклідами уранового ряду. За результатами вимірів техногенних вод об'ємна активність змінюється у межах: урану від 0,32 до 324,72 Бк/л; ^{226}Ra — 0,08–17,09 Бк/л; ^{230}Th — 0,06–1,58 Бк/л; ^{210}Pb — 0,06–2,10 Бк/л; ^{210}Po — 0,02–1,33 Бк/л.

Радіаційний стан ґрунтів.

Дніпродзержинський проммайданчик. Техногенні ґрунти, які утворюють поверхневий шар на територіях прилеглих, до хвостосховищ «Західне», «Центральний Яр» і «Південно-східне», радіоактивно забруднені. На цих ділянках спостерігається потужність еквівалентної дози гамма-випромінювання від 1,2 до 4,83 мкЗв/рік, в локальних точках сягаючи значень до 45,6 мкЗв/рік (сховище «Південно-східне»).

Поверхневий шар ґрунтів на прилеглих до хвостосховища «Д» територіях характеризується фоновими значеннями потужності еквівалентної дози гамма-випромінювання від 0,08 до 0,15 мкЗв/рік. Ґрунтовий покрив на ділянках, які

використовуються населенням, характеризується величиною ПЕД гамма-випромінювання 12–25 мкР/рік.

Концентрації природних радіонуклідів (ПРН) в ґрунтах на орних землях складають: для природного урану — 6–7 мг/кг (148–173 Бк/кг), природного торію — 19–21 мг/кг (78–86 Бк/кг), радію-226 — 14–49 Бк/кг, торію-230 — 40–109 Бк/кг, полонію-210 — 32–49 Бк/кг і свинцю-210 — 55–103 Бк/кг. Сумарна альфа-активність ґрунтів тут складає 759–958 Бк/кг, сумарна бета-активність — 396–662 Бк/кг.

Хвостосховище «С». Концентрації ПРН в поверхневому шарі ґрунтів в межах сховища «С» і його зони спостереження складають: для природного урану — 6–10 мг/кг (148–247 Бк/кг), природного торію — 4–29 мг/кг (16–119 Бк/кг), радію-226 — 13,7–48,5 Бк/кг, торію-230 — 25,2–112,1 Бк/кг, полонію-210 — 8,1–92,5 Бк/кг і свинцю-210 — 51,8–241,6 Бк/кг. Сумарна альфа-активність ґрунтів тут — 651–1594,7 Бк/кг, сумарна бета-активність — 355,2–769,6 Бк/кг. Найбільш високі концентрації радіонуклідів спостерігаються на бортах I секції сховища «С», де мали місце аварійні розливи пульпи, а також на прилеглих до огороження бази «С» ділянках, де відбувається осадження радіоактивного пилу.

Забруднені ґрунти характеризуються ПЕД гамма-випромінювання в основному діапазоні 30–500 мкР/рік, в локальних точках — до 4304 мкР/рік

Прогнозування ймовірних надзвичайних ситуацій

Розташування сховищ «Західне», «Д», «Південно-східне» і «Центральний Яр» поблизу р. Дніпро у разі значного водонасичення внаслідок підтоплення ґрунтовими водами може призвести до їх сповзання по схилу і створення надзвичайної ситуації для користувачів річковою водою. Гребля сховища «Д» була засипана відходами порожньої породи коксохімічного виробництва, що і сьогодні складаються в безпосередній близькості від нього. Відсипання відходів коксохімічного виробництва на 10–12 м вище верхньої відмітки сховища «Д» (місцями вони контактують з поверхнею РАВ), створює загрозу видавлювання їх з об'єму сховища в р. Коноплянку, далі в р. Дніпро і Чорне море.

У випадку порушення цілісності рекультивованого шару на поверхні сховища можливе утворення оголення радіоактивних матеріалів. Крім того, утвореними прорізами будуть порушені гідроізоляційні властивості рекультивованого шару сховища, внаслідок чого атмосферні опади і повеневі води надійдуть до чаші, збільшуючи водонасиченість складованого матеріалу і міграцію радіонуклідів до ґрунтів, які підстилають відходи.

Якщо буде відповідний збіг обставин: (надмірні атмосферні опади, розгерметизація ближчих водоводів, пошкодження гребель розташованих вище водосховищ, тощо), імовірне руйнування опірних елементів сховищ і вихід хвостового матеріалу, що складований в чаші, на прилеглі території.

З південної та східної сторін хвостосховища «Західне», в безпосередній близькості від нього, на глибині 2–2,5 м прокладений колектор, по якому скидаються промислові стоки ВАТ «ДніпроАзот» в р. Коноплянка. Річний об'єм стоків — 1,4 млн. м³. Переріз колектору 900 900 мм. Він прокладений ще в сорокових роках минулого сторіччя і його капітальний ремонт не проводився. У зв'язку з цим колектор може бути причиною аварії на сховищі. У разі

розгерметизації колектору з південної сторони води надходять безпосередньо до товщі хвостосховища. В результаті цього відбудеться насичення пульпового матеріалу, який складований в чаші сховища, промисловими стоками і, як наслідок, ймовірно руйнування дамби, що загороджує об'єкт з східного та північного боків. При такому розвитку аварії відбудеться винесення радіоактивних відходів переробки уранових руд до котловини біля відстійника ДП «Смоли». Ділянка залізної дороги Мінтрансв'язку, нижче сховища «Західне», буде замуленою хвостовою пульпою.

Хвостосховище «Центральний Яр» розташоване на косогорі з відмітками в нижній частині 79,4 м і в верхній — 106,6 м урочища колишнього яру. Через територію сховища прокладений колектор зливових вод, в який надходять стоки атмосферних опадів з пром- майданчиків ДП «ПГМЗ», ДП «Агрофон» і ДНВП «Цирконій». За умов замулення або порушення цілісності колектору, особливо в північній частині хвостосховища, зливі води надійдуть безпосередньо до товщі складованого в чаші хвостового матеріалу. За умов насичення хвостового матеріалу водами зростає його рухливість і, в наслідок цього, можливе руйнування північної ділянки дамби та винос складованої маси за межі хвостосховища на залізничну смугу.

Причиною потенційної аварії на хвостосховищі «Південно-східне» може стати порушення герметичності діючого пульпопроводу або колектора зливових вод. За такої аварії вода, яка надходить з зруйнованого пульпопроводу або колектору, в процесі прямування по поверхні сховища буде вимивати і транспортувати матеріал поверхневого шару, в тому числі і радіоактивний, до магістральної лінії водовідвідних лотків атмосферних опадів. За умов заповнення лотків грязьовий потік замулить інспекторську магістраль, смугу відчуження і залізничну смугу.

З метою приведення в безпечний екологічний стан уранових об'єктів колишнього ВО «ПХЗ», здійснення рекультиваційно-відновлювальних робіт на радіоактивно забруднених територіях, поводження з відходами переробки уранових руд наказом Мінпаливенерго України від 13.12.2000 створено Державне підприємство «Бар'єр». Одним з основних напрямків діяльності якого є проведення регламентних робіт на сховищах та хвостосховищах відходів переробки уранових руд, виведених з експлуатації, у тому числі на території «Бази С», «ДП-6», «Лантанової фракції» та «Сухачівського».

Так, ДП «Бар'єр» у 2022 році виконані такі роботи:

окремі передпроектні дослідження згідно з робочим проектом «Реконструкція і перепрофілювання 2 секції хвостосховища «Сухачівське». Етап I і II. Концепція реконструкції та перепрофілювання «Сухачівське 2 секція»;

поточні ремонтні роботи на дамбі хвостосховища «Сухачівське» (секція 1) у районі автомобільної дороги Дніпро-Кам'янське;

технічний нагляд за урановими об'єктами ДП «Бар'єр» та станом захисних споруд хвостосховищ;

радіаційний моніторинг в районі розташування уранових об'єктів.

За інформацією Державної інспекції ядерного регулювання України

розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України”, додаток 2 якої містить “Завдання і заходи з виконання Державної цільової екологічної програми першочергових заходів приведення у безпечний стан об’єктів і майданчика колишнього уранового виробництва Виробничого об’єднання “Придніпровський хімічний завод” на 2019-2026 роки”. Зокрема, Держатомрегулюванням зазначено важливість поновлення державного фінансування для здійснення реабілітаційних заходів на промисловому майданчику колишнього уранового виробництва Виробничого об’єднання “Придніпровський хімічний завод” та забезпечення повноцінної діяльності Державного підприємства “Бар’єр” відповідно до завдань, покладених на це підприємство.

З 2022 року на Дніпровській міжобласній філії Державного спеціалізованого підприємства “Об’єднання “Радон” було частково призупинено здійснення ліцензованої діяльності з поводження з РАВ, зокрема:

призупинено збір та перевезення радіоактивних матеріалів (ДІВ і РАВ);

обмежено участь у ліквідації радіаційних аварій на територіях обслуговування окремих міжобласних філій ДСП “Об’єднання “Радон” тощо.

В ході контролю за станом радіаційної обстановки і моніторингу навколишнього середовища було встановлено наявність порушень в роботі інтегрованої автоматизованої системи радіаційного моніторингу “Нувія”, розміщеної на майданчиках ПЗРВ у тому числі і Дніпровської міжобласної філії Державного спеціалізованого підприємства “Об’єднання “Радон”.

Тому заходи радіаційного контролю та моніторингу на об’єктах з поводження з РАВ на Дніпровській міжобласній філії Державного спеціалізованого підприємства “Об’єднання “Радон” та в санітарній зоні навколо цих об’єктів здійснюються в основному переносними дозиметричними приладами радіаційного контролю.

У свою чергу, накопичення радіоактивних відходів уранодобувної та уранопереробної промисловості на території Кам’янського району залишається гострою проблемою, так як незадовільні умови зберігання відходів-хвостів та недосконалість системи радіаційного моніторингу призводять до подальшого радіоактивного і хімічного забруднення навколишнього природного середовища, шкідливого впливу на стан здоров’я населення.

На сьогодні гостро стоїть питання щодо радіаційного і соціального захисту населення ще одного міста на території Кам’янського району. Місто Жовті Води розташовано на території уранової геопровінції з підвищеним природним фоном радіоактивності. Тут були зосереджені підприємства з видобутку та переробки уранових руд, “хвостосховища”, до яких потрапляли відходи від збагачення урану. Другим фактором на формування радіаційного становища впливає те, що для горизонтального планування та будівництва доріг, тротуарів та інших споруд у 50-60 роки використовувалась гірнична порода шахти, яка містила радіоактивні матеріали, що призвело до підвищення концентрації радону і дочірніх продуктів урану у спорудах та будовах. Серед забруднюючих чинників навколишнього середовища значне місце займають і важкі метали як відходи виробництва минулих підприємств ВПК (нікель, мідь, свинець, кадмій та ін.). Комбінація шкідливих

екологічних чинників міста – підвищений рівень радону в приміщеннях та γ – випромінювачів на території, накопичення важких металів у навколишньому середовищі – негативно впливає на стан здоров'я всього населення, обумовлює його регіональні особливості.

З 2004 – 2011 роки обстеження житлових приміщень на вміст радону виконувалися Державним підприємством “Науково-технічний центр комплексного поводження з радіоактивними відходами, речовинами, джерелами іонізуючого випромінювання”. За результатами обстежень встановлено перевищення концентрації рівня радону у 493 приміщеннях, або 41,8% від загальної кількості обстежених приміщень (1181). На підставі виконаних радіаційних обстежень на вміст радону-222 концентрація радону у повітрі більшості житлових приміщень міста Жовті Води перевищує граничні норми НРБУ–97, а у деяких оселях – більше, ніж у 8 разів.

У 2012 – 2013 роках були закінчені обстеження житлових приміщень на вміст радону старої забудови міста та вибірково нової забудови міста, які виконувалися Товариством з обмеженою відповідальністю “Центр радіоекологічного моніторингу”. За результатами обстежень встановлено перевищення концентрації об'ємної активності рівня радону-222 у 336 приміщеннях, або 39,3% від загальної кількості обстежених приміщень (856). У м. Жовті Води в рамках проведення моніторингу стану навколишнього середовища була виконана радонова зйомка міста. Вона проводилася для попередньої оцінки якості виконаних робіт по реабілітації м. Жовті Води. У місті були виконані масові роботи з очищення території від відходів. Твердотільні детектори для визначення об'ємної активності радону в повітрі були розставлені у всіх частинах міста.

На території м. Жовті Води радіаційна обстановка, в основному, стабільна і активність радону знаходиться на рівні 16-28 Бк м³. Разом тим, в центрі міста є території з концентраціями радону в атмосфері, що перевищують нормативи. Підвищені концентрації радону визначені в районі розміщення гідрометалургійного заводу з переробки уранових руд і хвостосховища «КБЖ» на півночі і в районі чинного хвостосховища «Щ». В районі гідрометалургійного заводу активність радону-222 змінюється від 44 до 73 Бк м³, в районі хвостосховища «Щ» від 45 до 55 Бк м³.

Радіаційний моніторинг об'єктів навколишнього природного середовища на ДП «СхідГЗК» проводиться Центральною пилогазодозиметричною лабораторією. Потужність дози гамма-випромінювання на території об'єктів моніторингу становить: ЗС ГМЗ - від 0,10 до 0,14 мкЗв/год; Селітебна зона - від 0,11 до 0,13 мкЗв/год; ЗС хвостосховища балки «Щ» - від 0,11 до 0,13 мкЗв/год. Радіаційна обстановка в зоні спостереження даних об'єктів та на території селітебної зони залишається стабільною, в межах природного радіаційного фону (0,11- 0,13 мкЗв/год).

Оскільки, межі території міста проходять поряд з Ольховською тектонічною зоною та Західним розломом, у зв'язку з чим до дози опромінення населення додаються джерела іонізуючого випромінювання природного походження, які «вносять» основний вклад (60–90%) у дозу опромінення населення. При цьому, найбільшу небезпеку представляє радон та його дочірні продукти розпаду (ДПР).

Радон просочується з надр і має властивості до концентрації в підвальних приміщеннях і приміщеннях перших поверхів будинків. Концентрація радону в замкнутому приміщенні може досягти небезпечних для здоров'я людей рівня, неприпустимих навіть для повітря в очисних вибоях уранових рудників. Основними способами протирадонового захисту є створення достатнього повітрообміну в приміщеннях, за рахунок штучної або природної вентиляції та герметизації підлоги і місць уведення комунікацій.

З метою подолання техногенних наслідків діяльності в урановій галузі постановою Кабінету Міністрів України від 25 червня 2012 року № 579 була затверджена і діяла до 2022 року Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення в м. Жовті Води на 2013-2022 роки (далі - Державна програма). В рамках Державної програми було здійснено комплекс протирадонових заходів. Але оскільки через інфляційні процеси, неповне фінансування заходів і завдань Державної програми не вдалося у повному обсязі виконати заплановані заходи, радіаційний вплив на населення громади не локалізовано, відповідно є потреба у продовженні терміну дії Програми на наступні 5 років. Тому в кінці 2022 року Департамент економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації було ініційовано роботу по продовженню терміну дії Державної програми (Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013-2027 роки), що є надзвичайно важливим кроком, завдяки якому передбачається покращення соціальних умов для мешканців міста та їх захист від радіаційного впливу.

Особливу групу небезпечних відходів в районі становлять непридатні та заборонені до використання хімічні засоби захисту рослин (пестициди й отрутохімікати), які не можна використовувати за прямим призначенням внаслідок втрати властивостей, закінчення терміну придатності, заборони до застосування, втрати маркування чи змішування.

Ще до початку військової агресії однією із екологічних проблем на території району було забруднення річок. Прибережні смуги річок потребують покращання санітарного стану. Основними негативними моментами є інтенсивне заростання очеретом та іншою рослинністю, забруднення річок, погіршення самоочисної здатності та інше. У деяких місцях береги захаращені поваленими деревами, в результаті буревіїв, побутовим сміттям. Ці дерева та сміття потрапляють у воду, що спричиняє затори та завали. З кожним роком ці процеси прогресують, посилюють замулення русел та призводять до обміління річок.

Таким чином, заходи передбачені Програмою з удосконалення поводження з відходами на території Кам'янського району дають змогу покращити ситуацію з відходами.

Заповідні об'єкти

На сьогодні мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду Дніпропетровської області складає 128 об'єктів на загальній площі 46,255 тис. га, серед них: загальнодержавного значення – 30 об'єктів на площі 30,348 тис. га,

місцевого значення – 98 об'єктів на площі 15,908 тис. га. Це складає 1,45 % площі області при середньому по державі – понад 5,0 %.

З огляду на функції, площу, видовий склад рослинного та тваринного світу в екологічній мережі району виділяються елементи загальнодержавного та місцевого значення. Так на території Кам'янського району знаходиться ряд об'єктів природно - заповідного фонду, а саме:

Загальнодержавного значення:

- ландшафтний заказник: Велика Западня (Верхньодніпровська міська рада);
- ландшафтний заказник: Вишневський (Криничанська селищна рада);
- лісовий заказник: Грушеватський (Саксаганська селищна рада);
- лісовий заказник: Комісарівський (Вишнівська селищна рада);
- ботанічний заказник: Грабівський (Лихівська селищна рада);
- ботанічна пам'ятка природи: Урочище Паськове (Верхньодніпровська міська рада).

Місцевого значення:

- лісовий заказник: Балка Парна (Верхньодніпровська міська рада);
- ландшафтний заказник: Домотканські Валуні (Верхньодніпровська міська рада);
- ландшафтний заказник: Мости (Верхньодніпровська міська рада);
- ландшафтний заказник: Рекалівський (Божедарівська селищна рада);
- ландшафтний заказник: Степовий каньйон (Затишлянська сільська рада);
- ботанічний заказник: Урочище Балка Дурна (Верхньодніпровська міська рада);
- ботанічний заказник: Урочище Балка Глибока (Верхньодніпровська міська рада);
- ботанічний заказник: Урочище Балка Климова (Верхньодніпровська міська рада);
- ботанічний заказник: Урочище Балка Гостра (Верхньодніпровська міська рада);
- ботанічний заказник: Житлова Балка (Божедарівська селищна рада);
- ботанічний заказник: Витоки річки Базавлук (Криничанська селищна рада);
- ботанічний заказник: Верхньобазавлуцький (Затишлянська сільська рада, Криничанська селищна рада);
- ботанічний заказник: Средньобазавлуцький (Затишлянська сільська рада);
- ботанічний заказник: Витоки річки Саксагань (Божедарівська селищна рада);
- ботанічний заказник: Урочище Балка Ятранська (Лихівська селищна рада);
- заповідне урочище – Горіховий сад (Верхньодніпровська міська рада);

Парк - Пам'ятка садово-паркового мистецтва:

- центральний парк у м.Кам'янське (Кам'янська міська рада).

У Дніпропетровській області проводиться значна робота щодо розвитку і розширення заповідних територій. Заповідна справа розглядається як головний засіб для комплексного вирішення важливих екологічних проблем, таких як збереження біорізноманіття, відновлення і підтримка екологічного балансу в біосфері в умовах техногенного забруднення . Так відповідно до Екологічного

паспорту Дніпропетровській області за 2022 рік на території Кам'янського району визначено цілий ряд цінних природних територій, що резервуються для створення нових або розширення існуючих об'єктів ПЗФ.

**Перелік цінних природних територій, що резервуються
для створення нових або розширення існуючих об'єктів ПЗФ
(* орієнтована площа відповідно до проекту схеми формування екомережі)**

Назва території/об'єкта, яку/який запропоновано створити	Площа, га (орієнтована)	Місцезнаходження	Підприємство, установа чи організація, у віданні яких перебувають території
Рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI			
II. Природні заповідники			
III. Регіональні ландшафтні парки та загальнодержавні заказники			
Домоткань-Самотканський (створення)	*	Кам'янський район	
Мишуринорізький (створення)	*	Кам'янський район	
Сурський (створення)	*	Кам'янський, Дніпровський райони	
Середньо-Базавлуцький (підвищення статусу, розширення)	*	Кам'янський район	
IV. Перелік зарезервованих природних ядер екомережі місцевого значення*			
Урочище Грабове	*	Кам'янський р-н. Біля с. Біленщина	
Миколаївсько-Троїцькі байраки	*	П'ятихатський р-н. Між селами Миколаївка, Троїцьке	
Червоно-Деріївський	*	Кам'янський р-н. Біля сіл Новотроїцьке, Червоно-Деріївка	
Лихівський	*	Кам'янський р-н. Між селами Заполички, Попівка	
Урочище Ровеньки	*	Кам'янський р-н. Між селами Жовтоолександрівка та Холодіївка	
Урочище Червона Гірка	*	Кам'янський р-н. Між селами Запоріжжя та Червона Гірка	
Яківлівський	*	Кам'янський р-н. Між селами Миронівка, Володимірівка	
Княжі байраки	*	Кам'янський р-н. Біля сіл Жовтоолександрівка, Жовте	
Долина річки Жовта	*	Кам'янський р-н. Біля с. Жовте	
Червоний Луг	*	Кам'янський р-н. Села Червоний Луг, Комісарівка	
Михайлівський	*	Кам'янський р-н. Між селами Мишурин Ріг, Михайлівка	
Катеринівський	*	Кам'янський р-н. Між селами Плоске, Катеринівка, Степове	

Чигринівський	*	Кам'янський р-н. Між селами Комсомольське, Демурино-Варварівка	
Зелений клин	*	Кам'янський р-н. Між селами Зелений Клин, Липове та смт Лихівка	
Полтаво-боголюбівський	*	Кам'янський р-н. Біля с. Калинівка	
Мотина Балка	*	Кам'янський р-н. Біля с. Галина Лозуватка	
Верхньосаксаганський	*	Кам'янський р-н. Від с. Василівка до с. Саївка	
Бородаївські байраки	*	Кам'янський р-н. Між селами Суслівка, Бородаївка, Заполічки, Правобережне	
Річка Грушівка	*	Кам'янський, Дніпровський р-ни. Між селами Карайкове, Грушівка	
Суша Сура	*	Кам'янський, Дніпровський р-ни. Між м. Кам'янське та с. Сурсько-ихайлівка	
Витоки річки Саксагань	*	Кам'янський р-н. Між селами Адалимівка, Теплівка, Полівське, Божедарівка	
Балка Сухенька	*	Кам'янський р-н. На південь від с. Романкове (у межах м. Кам'янське)	
Балка Шамишина	*	м. Кам'янське	

КЛІМАТ

Клімат Дніпропетровської області помірно-континентальний, відрізняється жарким і сухим літом і не дуже холодними зимами.

Температура повітря. Середньобогаторічна температура повітря дорівнює +8,5°C. Найбільш жаркий місяць липень - середня максимальна температура +26,7°C, найбільш холодний – січень, середня мінімальна температура - мінус 5,5°C. Абсолютний максимум температури +40°C досягався в серпні, абсолютний мінімум - мінус 34°C - в лютому.

Тривалість безморозного періоду дорівнює 190 дням, найбільша 228 днів, найменша - 143 дні.

Опади. Атмосферні опади грають істотну роль в процесі формування як поверхневого, так і підземного стоку. Дана територія відноситься до зони нестійкого зволоження. Влітку часто спостерігаються посушливі періоди. Вони бувають тривалістю більше 20 днів по два щорічно, більше 30 днів - щорічно, 40 днів - 6-9 разів в десятиліття. Відповідно до даних, приведених в ДСТУ-Н В. 1.1-27:2010, річна норма опадів дорівнює 550 мм, з яких за теплий період (IV - X) випадає 327 мм (62% річної кількості), за холодний період (XI - III) - 223 мм.

Найменша кількість опадів доводиться на жовтень - 35 мм, найбільше - на червень - 66 мм.

Сніговий покрив. Терміни утворення і сходу снігового покриву залежать від погодних умов і від року до року сильно міняються. Зважаючи на часту відлигу, що супроводжується дощами, сніговий покрив нестійкий і нерідкі випадки повного його зникнення серед зими. Стійкий сніговий покрив в регіоні відсутній у 24% зим. Висота снігового покриву невелика і дуже нерівномірна; вона складає в середньому 3-9 см В окремі роки висота снігу досягає 50 см

Вологість повітря залежить від циркуляційних процесів і особливостей підстилаючої поверхні і характеризується абсолютною і відносною вологістю. Вітровий режим характеризується частою зміною напрямів вітру в часі. Впродовж теплого періоду року переважає вітер північно-західних напрямів, в холодний період - південно-східних і південних напрямів, що пов'язано із загальною циркуляцією атмосфери і орієнтацією долини р. Дніпро. Влітку спостерігається жаркий сухий вітер - суховій. Ранньої весни при снігу, що розтанув, і рідкісному травостое можуть виникнути запорошені бурі.

Характерними особливостями клімату є зливовий характер літніх опадів і значний дефіцит вологи.

Таблиця 3.1. Метеорологічні характеристики і коефіцієнти, що визначають умови розсіювання забруднюючих речовин в атмосфері

МЕТЕОРОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	КОЕФІЦІЄНТИ	
Коефіцієнт, залежний від температурної стратифікації по ОНД-86, п. 2.2., А	200	
Коефіцієнт, що враховує вплив рельєфу	1.0	
Середня максимальна температура зовнішнього віздуху найжаркішого місяця року, °С	26,7	
Середня мінімальна температура зовнішнього повітря за самий холодний місяць, °С	-5,5	
Среднемноголетня швидкість вітру, м/с	4	
Швидкість вітру, повторюваність перевищення якої складає 5 %, м/с	10	
Середньорічна повторюваність напрямку вітрів даного румба, %		
	ПН	17,8
	ПНСх	12,6
	Сх	14,1

ПДСх	12
ПД	11,1
ПДЗх	10,4
Зх	12,8
ПНЗх	9,2
шпиль	12,9

Заплановані заходи будуть мати локальний вплив на на клімат і мікроклімат лише в процесі реалізації, а в подальшій перспективі сприятимуть їх збереженню і носитимуть мінімальний вплив.

Охорона здоров'я

Здоров'я населення має виняткове значення для розвитку регіону та українського суспільства в цілому, адже воно є ключовим фактором економічного та соціального піднесення, безцінним ресурсом держави. Здоров'я населення сприяє підвищенню продуктивності праці, формуванню більш ефективних трудових ресурсів та більш здоровому й економічно спроможному старінню; скорочує витрати, пов'язані з подоланням хвороб та соціальною допомогою; сприяє економії бюджетних коштів та переорієнтації витрат у русло інвестування.

З метою забезпечення належного рівня доступності населення до медичних послуг та ефективного їх обслуговування на території Кам'янського району функціонують 17 закладів охорони здоров'я, з них:

- 6 закладів охорони здоров'я, які надають спеціалізовану медичну допомогу населенню Кам'янського району;

- 8 закладів охорони здоров'я, які надають первинну медичну допомогу населенню Кам'янського району, до складу яких входять: 55 амбулаторій загальної практики сімейної медицини, 36 фельдшерсько-акушерських пунктів.

На території Кам'янської міської територіальної громади функціонують інші медичні заклади, а саме: КНП Кам'янської міської ради «Міська лікарня №1», КЗОЗ Кам'янської міської ради «Міський медичний центр здоров'я та медицини спорту», КП Кам'янської міської ради «Міська аптека».

В зв'язку з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19 Кам'янською райдержадміністрацією спільно з територіальними громадами активізовану роботу з охоплення вакцинацією більшої частини дорослого населення. Проводилася інформаційна кампанія з використанням засобів масової інформації (радіо, міські ЗМІ, сайти), здійснюється розміщення реклами для заохочення проведення вакцинації на території Кам'янського району. Велась роз'яснювальна робота серед працівників райдержадміністрації, працівників

соціально-гуманітарної сфери органів місцевого самоврядування.

На території Кам'янського району створено та функціонують пункти щеплень та центри вакцинації населення, з можливістю відвідувати їх як за попереднім записом, так і в порядку живої черги.

3. ХАРАКТЕРИСТИКУ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).

Забруднення навколишнього середовища здійснює негативний вплив на довкілля та здоров'я населення опосередковано, через фактори забруднення: атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, ґрунтів, знищення зелених насаджень в містах та лісів.

3.1 Атмосферне повітря

За інформацією МОЗ, найбільш несприятливому впливу шкідливих факторів підлягає населення, яке мешкає в межах санітарно-захисних зон промислових підприємств, що є порушенням вимог «Державних санітарних правил планування та забудови населених місць».

У міських поселеннях 3,4 % проб (16479 із 271202) атмосферного повітря містять забруднюючі речовини у концентраціях, що перевищують гранично допустимі (проти 3,0% у 2016, 3,6% у 2015, 3,3% у 2014), у сільських поселеннях - 1,3% (проти 1,3% у 2016, 1,0% у 2014 і 2015).

При будівництві та експлуатації викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря будуть здійснюватися від стаціонарних джерел (розрахункові та фактично заміряні приземні концентрації яких не повинні перевищувати значення гранично допустимих концентрацій (ГДК)) та пересувних джерел забруднення, а саме викиди автомобільного транспорту

При дотриманні норм природоохоронного законодавства, рекомендацій, технологічних режимів проектувана будівельна діяльність буде чинити мінімальний вплив на повітряний басейн.

3.2 Підземні та поверхневі води

З даними Держгеонадр, головними чинниками забруднення ґрунтових вод на більшій частині території України є комунальні стоки, стоки тваринницьких комплексів, мінеральні добрива, продукти сільгоспхімії, свинець, марганець, нафтопродукти. Забруднення міжпластових підземних вод носить локальний характер, залежить від техногенного навантаження на геологічне середовище та захищеності підземних вод. Ділянки забруднення міжпластових підземних вод знаходяться, переважно, у зоні впливу поверхневого комплексу утилізації дренажних вод гірничовидобувних робіт, невпорядкованих складів зберігання промислових відходів, мінеральних добрив та отрутохімікатів, тваринницьких

комплексів, нафтопереробних заводів та інших локальних об'єктів, що впливають на стан підземних вод.

На території України станом на 01.01.2018 р. кількість облікованих площинних осередків забруднення підземних вод залишилась без змін і становила 200, локальних – 262. Підземні води в зоні впливу основних осередків були забруднені хлоридами, сульфатами, нітратами, аміаком, родонітами, фенолами, нафтопродуктами, марганцем, свинцем, стронцієм у кількостях, що в окремих випадках у декілька разів перевищували величини гранично допустимих концентрацій. У межах локальних осередків підземні води четвертинних, неогенових, палеогенових, верхньокрейдяних та протерозойських відкладів по одиночних свердловинах мали підвищений вміст нітратів, амонію, заліза тощо.

В період будівництва об'єктів та їх експлуатації, передбачених Програмою, буде забезпечено виконання заходів для унеможливлення шкідливого впливу на водне середовище.

3.3 Ґрунти

Постійного впливу на елементи ґрунтового середовища в умовах проектування та будівництва не передбачається. Але частково можливий варіант порушення (руйнування) ґрунтів під час будівництва (трансформація шарів землі), руху транспортних засобів, вібрацій від процесів виробництва, які можуть підсилюватись під впливом природних чинників – вітру, дощових потоків, а тому слід здійснити рекультиваційні заходи зі збереження родючого шару та відновлення порушених ділянок шляхом заходів фітомеліорації зеленими насадженнями та стійкими газонними сумішами.

3.4 Біорізноманіття

В Україні і на території Кам'янського району неефективне ведення *мисливського господарства* та неправильне управління популяціями мисливських тварин призвело до стійкої тенденції зменшення видів мисливських звірів. Крім промислового *рибальства* приблизно 10% населення України охоплено аматорським *рибальством*. При цьому частка молоді цінних риб в аматорських уловах сягає 95%. Внаслідок вибіркового рубок у природних раритетних фітоценозах останні трансформуються в похідні фітоценози зі зміненою структурою деревостану. *Вирубання* цінних у господарському значенні дерев призвело до розбалансування як вікової, так і ценотичної структури цих лісів, зменшення їхньої продуктивності, послаблення біологічної стійкості як до шкідників, так і до кліматичних катаклізмів. Через *заліснення* степових фітоценозів, на яких часто створюються лісові культури із аборигенних і неаборигенних видів, відбувається деградація зональних угруповань. Дія *перевипасання* спричиняє віддалення трав'яних угруповань від свого природного стану, викликає зниження видового багатства, їхньої продуктивності, а місцями і ерозію ґрунтового покриву.

Результатом *пожеж* є втрата природного різноманіття, а саме спрощення структури, вульгаризація біоти. У подальшому відбувається консервація дії чинників ценогенезу, внаслідок чого відтворення фітоценозів, у тому числі й раритетних, стає практично неможливим. *Аграрне перетворення* значної частини

трав'яних екосистем призвело до масштабного порушення їхньої структури, руйнування, фрагментації переважно – до повного їхнього знищення.

Зменшення біорізноманіття внаслідок *фрагментації* спричинює їхню залежність від екологічних чинників, що, в свою чергу, зменшує їхню можливість підтримувати свій гомеостаз, зумовлює істотні кількісні та якісні зміни екосистем. Встановлені факти загроз природного характеру. Це насамперед *сильватизація* степових ділянок з раритетними фітоценозами. Це пов'язано з припиненням такої форми антропогенного впливу на них, як викошування чи випасання, що порушило усталений хід сукцесій, їх спрямованість і сприяло трансформації цих фітоценозів у чагарникові та лісові угруповання. На територіях ПЗФ, де панують трав'яні типи рослинності, спостерігаються *резерватні сукцесії*. З'ясовано, що процеси “заглиблення” фітосистем у стадію “розладу” й зниження їхньої організованості, які відбуваються на сучасному етапі автогенезу, зумовлені неадекватністю регуляційних заходів. Зміни, що відбуваються внаслідок *забруднення* води і поєданого з ним антропогенного евтрофування водойм, характеризуються випаданням раритетних видів рослин та тварин і заміщення їх видами широкої екологічної амплітуди, адвентивними та інвазійними видами .

Основними загрозами біорізноманіттю всіх структурних елементів екомережі району є антропогенні чинники, віднесені до трьох груп: 1) пряме фізичне знищення (полювання, рибальство, рубання, заліснення корінних трав'яних типів рослинності, перевипасання, пожежі, цілеспрямоване випалювання, розорювання, розробка кар'єрів, рекреація та урбанізація), 2) зміна природних середовищ (сильватизація, резерватні сукцесії, фрагментація екоотопів, модифікація місце зростань), 3) забруднення (біологічне, комунальне).

3.5 Акустичний вплив

В період будівництва об'єктів передбачених Програмою не буде спостерігатися перевищення шумових порогів та системного негативного акустичного впливу. Слід дотримуватися вимог щодо розрахункового граничнодопустимого рівня акустичного забруднення для порогів житловій забудові та який не повинен перевищувати допустимий рівень шуму на території населених місць.

3.6 Флора та фауна

Значних змін в системі дослідженої території в результаті реалізації заходів Програми не прогнозується.

Незначним, короткочасним об'єктом впливу на тваринний світ під час будівництва служитиме робота будівельної техніки та інвентарю.

З огляду на характери запланованих робіт, значного впливу на місцеву фауну та флору не очікується.

Важливою пропозицією щодо поліпшення навколишнього середовища є формування газонної мережі, озеленення вільних від забудови територій багаторічними деревами, у тому числі декоративними формами, антропотолерантними видами та догляд за ними.

Оскільки Програма в основному спрямована на створення сприятливих умов проживання громадян на території Кам'янського району, і має обмежити негативний вплив на довкілля і здоров'я населення, від затвердження Програми можна очікувати лише позитивні результати на всю територію .

Враховуючи це, нижче розглядаються можливі негативні наслідки для довкілля від затвердження Програми:

1	Тимчасове забруднення атмосферного повітря викидами від працюючої будівельної техніки.
2.	Забруднення водозбірної поверхні нафтопродуктами в наслідок аварійних ситуацій на будівельній техніці.
3.	Утворення будівельних відходів
4.	Шумове забруднення на час проведення будівельних робіт
	Знесення зелених насаджень в місцях проведення будівельних робіт.
	Порушення верхнього шару ґрунту.

Така ситуація вимагає суворого дотримання безпечних екологічних норм та плану виконання робіт.

Так, проєктом Програми передбачається перелік інвестиційних проєктів та заходів деякі з котрих підлягатимуть процедурі оцінки впливу на довкілля, зокрема:

- Будівництво, реконструкція, капітальний та поточний ремонт медичних закладів у територіальних громадах Кам'янського району Дніпропетровської області

-Будівництво, реконструкція та капітальний і поточний ремонти закладів освіти у територіальних громадах Кам'янського району Дніпропетровської області.

-Житлове будівництво та придбання житла у територіальних громадах Кам'янського району Дніпропетровської області (у випадку будівництва).

-Будівництво, реконструкція, капітальний і поточний ремонти об'єктів укріплення, бомбосховищ захисних споруд в установах, організаціях та підприємствах бюджетної сфери і багатоквартирних житлових будинків у територіальних громадах Кам'янського району Дніпропетровської області.

-Будівництво, реконструкція, капітальний і поточний ремонти та експлуатаційне утримання комунальних доріг та вулиць населених пунктів, доріг загального користування місцевого значення у територіальних громадах Кам'янського району Дніпропетровської області.

-Будівництво, реконструкція, капітальний та поточний ремонти каналізаційних, водопровідних мереж, очисних споруд, насосних станцій та обладнання у територіальних громадах Кам'янського району Дніпропетровської області.

-Реставрація, реконструкція та капітальні і поточні ремонти закладів культури громади Будівництво, реконструкція та капітальний і поточний ремонти

спортивних споруд, закладів фізичної культури та спорту у територіальних громадах Кам'янського району Дніпропетровської області.

-Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт бюджетних установ у територіальних громадах Кам'янського району Дніпропетровської області
Капітальний та поточний ремонт об'єктів житлового господарства громади.

-Впровадження енергозберігаючих заходів у територіальних громадах Кам'янського району Дніпропетровської області.

-Капітальний ремонт мереж зовнішнього освітлення.

-Благоустрій та реалізація інфраструктурних проєктів у територіальних громадах Кам'янського району Дніпропетровської області.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).

Через порушення логістичних ланцюжків внаслідок бойових дій гірничо-металургійні підприємства значно зменшили обсяг випуску своєї продукції. Як наслідок, за 2022 рік значно знизився і обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферу. Проте, концентрація деяких із них все ще перевищує норму.

У 2023 році викиди забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення по м. Кам'янське становили понад 13% від загального обсягу зазначених викидів по Дніпропетровській області, що свідчить про значне техногенне навантаження на атмосферне повітря громади. Щільність викидів у розрахунку на 1 км² склала 603,9 тон, обсяги викидів на 1 особу - 347,9 кг.

За 2023 рік середні концентрації перевищували ГДК по пилу у 2,5 рази, по діоксиду азоту у 1,6 разів, по фенолу у 2,2 рази, по аміаку у 1,1 рази, по формальдегіду у 2,2 рази.

Кількість забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення протягом останніх років зменшується. Так, в 2021 році викиди склали 81,0 тис. тон, у 2022 році - 70,0 тис.тон, за перше півріччя 2023 року кількість забруднюючих речовин склала 18,9 тис.тон.

За інформацією, викладеною у програмі державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря на 2023 – 2027 роки Дніпропетровської зони, що була розроблена органом управління якістю атмосферного повітря у Дніпропетровській області - департаментом екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації на території Кам'янського району діє ряд пунктів спостереження за станом атмосферного повітря. Одночасно вищезазначеною програмою для розширення системи моніторингу стану атмосферного повітря по Дніпропетровській області передбачається встановлення додаткових пунктів спостереження на території району.

**Розміщення та кількість пунктів спостереження
(по постах) на 01.01.2022**

№ з / п	Місце розташування пункту спостереження (адреса/координати) або маршрут	Тип пункту спостереження (міський міський фоновий, промисловий)	Перелік забруднювальних речовин	Примітки
1	2	3	4	5
1	ПСЗ № 2 м. Кам'янське, вул. Січеславський шлях, 77Б. Координати: широта 48.482636, довгота 34.664337	промисловий	пил, діоксид сірки, оксид вуглецю, діоксид азоту, сірководень, фенол, аміак, формальдегід	діючий пост
2	ПСЗ № 3 м. Кам'янське, пл. Визволителів (вул. Володимира Сіренка, 2Б). Координати: широта 48.501098, довгота 34.606678	міський фоновий	пил, діоксид сірки, оксид вуглецю, діоксид азоту, оксид азоту, сірководень, фенол, аміак, формальдегід	діючий пост
3	ПСЗ № 4 м. Кам'янське, пр. Свободи, 28А (вул. Лісопильна). Координати: широта 48.517602, довгота 34.612141	промисловий	пил, діоксид сірки, оксид вуглецю, діоксид азоту, сірководень, фенол, аміак, формальдегід	діючий пост
4	ПСЗ № 10, м. Кам'янське, пр. Перемоги, 29Г. Координати: широта 48.592415, довгота 34.561323	міський фоновий	пил, діоксид сірки, оксид вуглецю, діоксид азоту, сірководень, фенол, аміак, формальдегід	діючий пост
5	АПК № 2 м. Кам'янське, вул. Січеславський шлях, 77В. Координати: 48.48299 Пн. ш. 34.66562 Сх. д.	промисловий	пил, діоксид сірки, діоксид азоту, оксид вуглецю	діючий пост
6	АПК № 4 м. Кам'янське, вул. Свободи, 28А. Координати: 48.51754 Пн. ш. 34.61252 Сх. д.	промисловий	пил, діоксид сірки, діоксид азоту, оксид вуглецю	діючий пост

7	№ „Ефір-2.8” м. Жовті Води, вул. Шевченка, 12. Координати: широта 48.33972222, довгота 33.50333333	міський фоновий	ТЧ10, ТЧ2.5, діоксид сірки, діоксид азоту, оксидвуглецю, озон, сірководень, аміак	діючий пост
8	№ „Ефір-2.10” м. Кам’янське пр. Аношкіна, 121. Координати: широта 48.50059670, довгота 34.63693410	міський фоновий	ТЧ10, ТЧ2.5, діоксид сірки, діоксид азоту, оксидвуглецю, озон, сірководень, аміак	діючий пост
9	№ „Ефір-2.11” м. Кам’янське вул. Освітня, 29. Координати: широта 48.53450180, довгота 34.56346420	міський фоновий	ТЧ10, ТЧ2.5, діоксид сірки, діоксид азоту, оксидвуглецю, озон, сірководень, аміак	діючий пост
1 0	ПАС1-В м. Вільногірськ, вул. Центральна, 31(широта 48°29'02'', довгота 34°00'52'')	промисловий	оксид вуглецю, діоксид сірки, діоксид азоту, ТЧ10, ТЧ2.5, сажа, озон	планується встановити
1 1	ПАС1-Жв м. Жовті Води, вул. Гагаріна, 2 (широта 48°21'03'', довгота 33°29'50'')	промисловий	оксид вуглецю, діоксид сірки, діоксид азоту, ТЧ10, ТЧ2.5, кислота сірчана, марганець та його сполуки (у перерахунку на діоксид марганцю), озон	планує ться встановити

У вересні 2018 року Всесвітньою організацією охорони здоров'я (далі-ВООЗ) було підготовлено Глобальну стратегію ВООЗ у сфері здоров'я, охорони довкілля та зміни клімату. В ній підкреслено, що загальновідомі екологічні ризики є причиною чверті усіх випадків смерті та захворювань у всьому світі. Не викликає сумніву, що безпека навколишнього природного середовища має важливий вплив на здоров'я та розвиток людини. Лише забруднення повітря, яке є одним з найбільш серйозних факторів ризику для здоров'я, щорічно викликає 7 мільйонів випадків

смерті з причин, яких можна було б уникнути. При цьому 9 з 10 людей дихають забрудненим повітрям і майже 3 мільярди людей все ще змушені користуватися видами палива, що забруднюють навколишнє середовище, такими як тверде паливо або газ для опалення приміщень і приготування їжі. Більше половини населення до цього часу користується водопостачанням, засобами санітарії і гігієни, що не відповідають вимогам безпеки, в результаті чого кожен рік відбувається понад 800 000 випадків смерті, яких можна було уникнути. Більша частка випадків захворювання на малярію та інші хвороби тісно пов'язана зі станом водних екосистем, які можуть бути поліпшені за рахунок природоохоронних заходів.

У 2016 році ВООЗ було підготовлено другу редакцію (перша у 2006 році) доповіді «Запобігання захворюванню через здорове довкілля: глобальна оцінка тягаря хвороб від екологічних ризиків».

Проведений аналіз показує, що 23% глобальних смертей (і 26% випадків смерті серед дітей віком до п'яти років) пов'язані з змінними факторами навколишнього природного середовища. При цьому 68% цих смертей та 56% розрахункових втрат часу непрацездатності можуть бути оцінені з використанням доказових порівняльних методів оцінки ризиків. Оцінка інших екологічних впливів була здійснена за допомогою експертних висновків.

Найбільш поширеними із списку захворювань, викликаних несприятливими факторами довкілля, є інсульт, ішемічна хвороба серця, діарея та рак. При цьому від зазначених хвороб найбільше потерпає населення в країнах з низьким рівнем доходу.

Відомо, що прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних підприємств дуже важко (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), оскільки вплив на здоров'я часто неспецифічний і носить опосередкований характер. Тому цей процес потребує спеціальних і дуже специфічних досліджень. *(Єдиний приклад такої роботи в Україні був виконаний у м. Кривий Ріг у 2018-2019 роках).*

Можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з декількома видами господарської діяльності. Так, наприклад, захворювання дихальної системи можуть бути наслідками впливу як об'єктів паливно-енергетичного комплексу, так і металургійної та/або хімічної промисловості.

Так само можна сказати і про вроджену патологію, і багато інших захворювань. Іншими словами, виділити внесок забруднення атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, утворення відходів, зменшення площ зелених та лісових насаджень у вплив на здоров'я населення завдання дуже непросте.

Однак у рамках СЕО не обов'язково доводити прямий зв'язок між здоров'ям населення та впливом забруднення довкілля. Достатньо виявити можливі ризики для здоров'я населення, пов'язані з реалізацією заходів Програми.

Приймаючи до уваги інформацію, представлену у попередньому розділі, можна зробити наступні висновки:

- вплив екологічної ситуації (наряду з генетичними факторами та способом життя) є основоположним фактором, що визначає стан здоров'я населення;

- в Україні наявна тенденція до зростання захворюваності населення, що мешкає в промислових регіонах;
- у промислових регіонах рівень захворюваності респіраторними захворюваннями та злоякісними новоутвореннями перевищує рівень по Україні;
- для поліпшення ситуації необхідний комплекс заходів, спрямованих на зменшення забруднень та негативного впливу на здоров'я населення, а також соціально-економічних заходів, спрямованих на підвищення якості життя, таких, як поліпшення інфраструктури, підвищення доступності та якості медичної допомоги тощо;
- при розробці заходів з охорони навколишнього природного середовища необхідно враховувати особливу увагу для зниження екологічного навантаження в районі при будівництві нових підприємств або реконструкції існуючих та/або виведення з експлуатації застарілих виробництв, поступового заміщення їх на більш екологічно чисті.

Сильні/слабкі сторони Програми соціально-економічного та культурного розвитку Криворізького району на 2024-2025 роки

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Програму підготовлено з урахуванням ст. 143 Конституції України, закони України "Про місцеві державні адміністрації", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про правовий режим воєнного стану", від 12.05.2015 р. №389-VIII, "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України", "Про стратегічну екологічну оцінку", "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій", постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 621 "Про розроблення прогнозних і</p>	<p>Значні фінансові витрати місцевих бюджетів на будівництво, модернізацію та реконструкцію об'єктів, які у більшості випадків є «не підйомними» для територіальних громад. Відсутність достатньої правової нормативної бази для співфінансування природоохоронних заходів підприємствами-забруднювачами та державними фондами з охорони навколишнього природного середовища.</p>

<p>програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєктів Бюджетної декларації та державного бюджету" (із змінами), Указ Президента України "Про утворення військових адміністрацій" від 24.02.2022 р. №68/2022 з урахуванням завдань інших документів</p>	
<p>Можливості</p>	<p>Загрози</p>
<p>Прийняття Програми, в якій присутні відповідні цілі та заходи, дасть можливість профінансувати заходи з будівництва об'єктів інфраструктури з місцевих бюджетів, сприяти поліпшенню стану довкілля Кам'янського району.</p>	<p>Відсутність коштів в умовах воєнного стану на реалізацію запланованих заходів.</p>

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, яка внесена до виконання плану заходів з виконання [Угоди про асоціацію](#) між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, який затверджений постановою КМУ від 25 жовтня 2017 р. № 1106 . Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» (ухвалено Верховною Радою України 28 лютого 2019 року).

В цьому законі СЕО згадується в основних принципах національної екологічної політики, інструментах реалізації національної екологічної політики та показниках ефективності Стратегії.

Зокрема, одним з показників цілі Стратегії інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку та у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля.

Законодавчою основою для розроблення Програми є стаття 143 Конституції України, закони України "Про місцеві державні адміністрації", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про правовий режим воєнного стану", від 12.05.2015 р. №389-VIII, "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України", "Про стратегічну екологічну оцінку", "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій", постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 621 "Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєктів Бюджетної декларації та державного бюджету" (із змінами), Указ Президента України "Про утворення військових адміністрацій" від 24.02.2022 р. №68/2022 з урахуванням завдань інших документів державного планування, а саме:

Цілей сталого розвитку України до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019);

Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695;

Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року, затвердженої рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.08.2020 № 624-24/VII;

Плану реалізації Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року на 2021 – 2023 роки, затвердженого рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.08.2020 № 624-24/VII.

Основних макропоказників економічного і соціального розвитку України та окремих кількісних припущень до прогнозних розрахунків на 2022 – 2023 роки, надісланих листом Міністерства економіки України від 14.10.2012 р. № 3031-07/700055-06;

Відповідно до нормативно-правової бази України було прийнято ряд зобов'язань:

1) пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;

2) виконання ряду заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

3) Програма не передбачає суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу;

4) спрямування на збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;

5) узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища в рамках проведення процедури Стратегічної екологічної оцінки Програми було обґрунтовано;

6) забезпечення загальної доступності матеріалів детального плану території та самого звіту СЕО відповідно до вимог Закону України "Про доступ до публічної інформації" шляхом надання їх за запитом на інформацію, оприлюднення на веб-сайті органу місцевого самоврядування, у тому числі у формі відкритих даних, на єдиному державному веб-порталі відкритих даних, у загальнодоступному місці приміщення Кам'янської районної військово цивільної адміністрації, що розкриває питання щодо гласності і демократизму при прийнятті рішень, реалізація яких впливає на стан навколишнього природного середовища, формування у населення екологічного світогляду;

7) у звіті СЕО надання інформації щодо обґрунтованого нормування впливу планової діяльності на навколишнє природне середовище;

8) компенсація шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

8) оцінка ступеню антропогенної змінності територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну обстановку;

9) поєднання заходів стимулювання і відповідальності у справі охорони навколишнього природного середовища;

10) використання отриманих висновків моніторингу та комплексу охоронних заходів для виконання можливостей факторів позитивного впливу на охорону довкілля.

Кам'янська районна військова адміністрація має зобов'язання діяти згідно чинного законодавства у сфері охорони довкілля: Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про відходи»; Водний кодекс України; ДСП-173-96 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів» та інші нормативно-правові документи у галузі охорони навколишнього природного середовища. Також слід враховувати розташування в межах району території включені в Смарагдову мережу- це мережа, що включає Території Особливого Природоохоронного Інтересу (Areas of Special Conservation Interest, ASCI, далі - «території (об'єкти) мережі Емеральд»). Мережа Емеральд проектується в державах, які є сторонами Бернської конвенції (всього 26 держав), у країнах Європейського Союзу на виконання Бернської конвенції створюється мережа «Натура 2000», яка проектується за аналогічними принципами, що і мережа Емеральд, але використовує юридичні і фінансові інструменти ЄС.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ.

Згідно «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування» затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.01.2011 № 29) наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Вторинні наслідки – вигоди, які полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття.

Кумулятивні наслідки – нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація ДДП призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля- відсутні.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту.

Коротко - та середньострокові наслідки (1, 3-5, 10-15 років) наразі відсутні.

До довгострокових наслідків відноситься питання приведення території до первинного стану в разі припинення господарської діяльності.

Оцінка потенційних впливів на навколишнє середовище та людей встановила, що окрім вигод, заходи Програми можуть мати певний негативний вплив на довкілля у разі відсутності належного контролю за таким впливом. Тому будуть виконуватись певні дії (названі "діями по зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище") для запобігання, скорочення чи зменшення негативних впливів даного проекту. Підсумки по ключовим негативним (тимчасовим) наслідкам, що були визначені, та заходам по їх пом'якшенню, надані в Таблиці нижче.

Ймовірний екологічний вплив на складові довкілля

Оцінка ймовірного впливу
заходів Програми на довкілля відповідно до контрольного переліку

№	Чи може реалізація документу державного планування спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
		Так	Ймовірно	Ні	
Повітря					
1	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?	+			
2	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?	+			Тимчасове, на час проведення будівельних робіт
3	Погіршення якості атмосферного повітря?		+		
4	Появу джерел неприємних запахів?		+		
5	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			+	
Водні ресурси					
6.	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?			+	
7	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			+	
8	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?		+		
9	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			+	
10	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			+	
11	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			+	
12	Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?			+	

15.	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			+	
13	Забруднення підземних водоносних горизонтів?			+	
Відходи					
14	Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?			+	
15	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?			+	
16	Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			+	
17	Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?			+	
18	Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			+	
Земельні ресурси					
19	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?	+			
20	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			+	
21	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			+	
22	Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			+	
23	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			+	
24.	Виникнення конфліктів між ухваленнями цілями Програми та цілями місцевої громади?			+	
Біорізноманіття та рекреаційні зони					

25.	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			+	
26	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			+	
27	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			+	
28	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?		+		
29	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			+	
30	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично прийнятих місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			+	
Населення та інфраструктура					
31	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності, та зростанні кількості населення будь-якої території?		+		
32	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			+	
33	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?			+	
34	Потреби нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?		+		
35	Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			+	
Екологічне управління та моніторинг					
36	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			+	
37	Погіршення екологічного моніторингу?			+	

38	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			+	
39	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			+	
Інше					
40	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			+	
41	Суттєве вилучення будь-якого невідновлюваного ресурсу?			+	
42	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			+	
43	Суттєве порушення якості природного середовища?			+	
44	Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			+	
45	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть значними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			+	

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.

Досягнення поставлених цілей для покращення стану довкілля України (виходячи з національних пріоритетів) має здійснюватися з суворим дотриманням Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», який визначає загальні вимоги в галузі охорони навколишнього середовища при розміщенні, проектуванні, будівництві, введенні в експлуатацію, експлуатації, консервації, споруд та інших об'єктів.

Законом встановлено, що використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з додержанням обов'язкових екологічних вимог:

а) раціонального і економного використання природних ресурсів на основі широкого застосування новітніх технологій;

б) здійснення заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища;

в) здійснення заходів щодо відтворення відновлюваних природних ресурсів;

г) застосування біологічних, хімічних та інших методів поліпшення якості природних ресурсів, які забезпечують охорону навколишнього природного середовища і безпеку здоров'я населення;

д) збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, що підлягають особливій охороні;

е) здійснення господарської та іншої діяльності без порушення екологічних прав інших осіб;

Негативні наслідки для довкілля можливі в разі:

-Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел.

-Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів.

-Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів

IV класу небезпеки.

-Збільшення кількості відходів I- III класу небезпеки.

-Порушення, переміщення ущільнення ґрунтового шару.

При виконанні робіт пов'язаних з реалізацією запланованих цілей передбачається дотримуватись наступних заходів для мінімізації впливу на довкілля:

Заходи щодо охорони атмосферного повітря відповідно до Закону України «Про охорону атмосферного повітря», а саме:

організаційно-господарські, технічні та інші заходи щодо забезпечення виконання вимог, передбачених стандартами та нормативами екологічної безпеки у галузі охорони атмосферного повітря, дозволами на викиди забруднюючих речовин тощо;

заходи щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і зменшення впливу фізичних факторів;

заходи щодо забезпечення безперебійної ефективної роботи і підтримання у справному стані споруд, устаткування та апаратури для очищення викидів і зменшення рівнів впливу фізичних та біологічних факторів;

Заходи спрямовані на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на об'єкти тваринного світу. Під час провадження планованої діяльності, у відповідності до вимог статей 9, 37, 39, 40 Закону України «Про тваринний світ»:

- збереження умов існування видового і популяційного різноманіття тваринного світу в стані природної волі;

- недопустимість погіршення середовища існування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин;
- збереження цілісності природних угруповань диких тварин;
- запобігання загибелі тварин під час здійснення виробничих процесів;
- охорону середовища існування, умов розмноження і шляхів міграції тварин;
- недоторканість ділянок, що становлять особливу цінність для збереження тваринного світу;
- розроблення і здійснення заходів, які будуть забезпечувати збереження шляхів міграції тварин.

Заходи щодо охорони вод від вичерпання, поліпшення їх стану, а також припинення скидання забруднених стічних вод та заходи щодо попередження підтоплення, заболочення, засолення та забруднення цих земель відповідно до Водного кодексу України.

Заходи спрямовані на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на здоров'я населення при здійсненні планованої діяльності відповідно до вимог статті 24 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» з метою відвернення і зменшення шкідливого впливу на здоров'я населення шуму, неіонізуючих випромінювань та інших фізичних факторів будуть розглядатися:

- відповідні організаційні, господарські, технічні, технологічні, архітектурно-будівельні та інші заходи щодо попередження утворення та зниження шуму до рівнів, установлених санітарними нормами;
- заходи радіаційної безпеки, відповідних санітарних правил, а також заходи встановлені нормами, іншими актами законодавства, що містять вимоги радіаційної безпеки.

Заходи щодо Збереження біорізноманіття в лісах відповідно до статті 85 Лісового кодексу України шляхом:

- створення і оголошення в установленому законом порядку на найбільш цінних лісових ділянках територій та об'єктів природно-заповідного фонду, розвитку екологічної мережі;
- виділення, створення і збереження об'єктів цінного генетичного фонду лісових порід (генетичних резерватів, плюсових деревостанів і дерев, колекційних лісових ділянок, лісонасінних ділянок і плантацій, дослідних та випробних культур тощо);
- недопущення генетичного забруднення генофондів аборигенних порід та інвазій інтродукованих видів у природні екосистеми;
- застосування екологічно орієнтованих способів відтворення лісів та використання лісових ресурсів;
- забезпечення охорони рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, рослинних угруповань, пралісів, інших цінних природних комплексів відповідно до природоохоронного законодавства.

Конкретні заходи необхідно розробляти для кожного інфраструктурного проекту окремо. На час складання Звіту інформація щодо конкретного місця розташування та технічних характеристик запланованих об'єктів відсутня тому на даному етапі можливо розглянути лише загальні вимоги при розміщенні, проектуванні, будівництві, введенні в експлуатацію, експлуатації, консервації, споруд та інших об'єктів .

Проект Програми передбачає створення інфраструктури та реалізацію заходів: будівництво та реконструкція закладів охорони здоров'я, соціальної та культурної сфери, житла в населених пунктах , створення туристичної зони району , та інше.

Виконання завдань передбачених заходами Програми сприятиме впровадженню ефективної системи з охорони навколишнього природного середовища, залученню коштів у створення сучасної інфраструктури з охорони довкілля, розв'язанню проблем забруднення навколишнього природного середовища і поліпшенню умов життєдіяльності людей.

Основними складовими результативності є досягнення поставлених цілей:

1. Формування у мешканців району екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва;
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу району;
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики в процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку Кам'янського району;
4. Зниження екологічних ризиків для екосистем та здоров'я населення до соціально прийняттого рівня;
5. Відновлення зруйнованого житла під час бойових дій та об'єктів інфраструктури.

При спорудженні (будівництві, влаштуванні) об'єктів інфраструктури необхідно виконати наступні вимоги природоохоронного законодавства:

- здійснити оцінку впливу на довкілля при провадженні планованої діяльності, визначеної частинами другою і третьою статті Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» ;
- при плануванні розміщення об'єктів інфраструктури враховувати наявність прибережних захисних смуг водних об'єктів, заповідників, лісових насаджень;
- місця розташування майданчиків інфраструктури мають обиратися з урахуванням коефіцієнтів рельєфу місцевості;
- застосовувати енергозощаджувальні технології;

- при влаштуванні майданчиків для складування відходів суворо дотримуватись вимог щодо охорони земель, підземних та поверхневих вод, атмосферного повітря;
- передбачати пило-газоочисне обладнання, очисних споруд поверхневого стоку ;
- передбачати комплекс заходів щодо запобігання потрапляння небезпечних речовин до водних об'єктів;
- розробляти комплекси заходів, спрямованих на зниження викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;
- передбачати заходи із рекультивації об'єктів інфраструктури у разі виведення їх з експлуатації, консервуванні тощо;
- враховувати віддаленість наявності водних об'єктів, їх гідрологічні режими.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ).

Законодавчою основою для розроблення Програми є стаття 143 Конституції України, закони України "Про місцеві державні адміністрації", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про правовий режим воєнного стану", від 12.05.2015 р. №389-VIII, "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України", "Про стратегічну екологічну оцінку", "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій", постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 621 "Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєктів Бюджетної декларації та державного бюджету" (із змінами), Указ Президента України "Про утворення військових адміністрацій" від 24.02.2022 р. №68/2022 з урахуванням завдань інших документів державного планування, а саме:

Цілей сталого розвитку України до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019);

Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695;

Доручення начальника Дніпропетровської обласної військової адміністрації від 04 жовтня 2022 року № 08-33/0/35-22 "Про підготовку проєкту програми соціально-економічного та культурного розвитку області на 2023 рік".

Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року, затвердженої рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.08.2020 № 624-24/VII;

Плану реалізації Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року на 2021 – 2023 роки, затвердженого рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.08.2020 № 624-24/VII.

Основних макропоказників економічного і соціального розвитку України та окремих кількісних припущень до прогнозних розрахунків на 2022 – 2023 роки, надісланих листом Міністерства економіки України від 14.10.2012 р. № 3031-07/700055-06;

Програма базується на аналізі основних показників соціально-економічного розвитку району за 2023 рік та визначає мету, завдання та заходи економічного та соціального розвитку району на 2025 рік, передбачає забезпечення узгоджених спільних дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах воєнного/післявоєнного стану задля втілення єдиної державної політики розвитку України на рівні району.

Кам'янська районна військова адміністрація здійснює поточне управління і оперативний контроль ходу реалізації програмних заходів та щоквартально звітує перед районною радою про її виконання. Річний звіт про виконання Програми подається на розгляд Кам'янській районній раді для затвердження його в установленому порядку. Інформації та звіт щодо реалізації Програми складаються із даних, які надають з наростаючим підсумком щокварталу територіальні громади Кам'янського району, підприємства та організації району за участі управлінь, відділів, секторів, працівників Кам'янської районної військової адміністрації.

У зв'язку з військовою агресією росії проти України, відповідно до Закону України “Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни”, а також протягом трьох місяців після його завершення, органи державної статистики призупинили оприлюднення більшості статистичної інформації, тому аналіз соціально-економічного становища здійснено на основі наявних оперативних даних згрупованих у розділи, які відповідають стратегічним та оперативним цілям розвитку Кам'янського району. Виконання заходів Програми дозволить забезпечити відновлення стабільного функціонування економіки, сприятиме створенню умов для комфортного життя мешканців району.

Головним інструментом реалізації завдань Програми є виконання заходів районних цільових програм, розробка, затвердження та внесення змін до, яких проводитиметься винятково з дотриманням вимог Бюджетного кодексу України та чинних законодавчих і нормативно-правових актів.

З початку 2021 року обмежений перелік джерел надходжень, що входять до складу загального фонду районного бюджету Кам'янської райдержадміністрації.

Фінансування пріоритетних напрямів, у тому числі через місцеві цільові програми, здійснюватиметься з урахуванням реальних можливостей відповідних місцевих бюджетів, враховуючи виконання постанови Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 № 590 “Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану” (із змінами), а також виділених фінансових ресурсів державного бюджету, приватних інвестицій, кредитних ресурсів та технічної допомоги міжнародних організацій.

У процесі виконання Програма може уточнюватися. Зміни і доповнення до Програми затверджуються Кам'янською районною радою за поданням Кам'янської районної військової адміністрації. Звітування про виконання Програми здійснюватиметься щоквартально.

Основні завдання Програми та пріоритетні напрями діяльності в районі трансформовані в перелік конкретних заходів спрямованих на виконання 17 інвестиційних програм з визначенням конкретних результатів, відповідальних за виконання та індикатор рівня виконання.

В процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки розглянуто наступні альтернативи:

Проект Програми є плановим документом. Програма спрямована на дотримання екологічних стандартів.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми вказує на те, що її реалізація позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони та культурну спадщину. Це означає, що Програма спрямована на екологічно збалансований сценарій розвитку, базується на фактичних фінансових спроможностях.

У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки було розглянуто наступні альтернативи:

- альтернатива 1 «Нульовий сценарій» – опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження Програми, за яким Програма не затверджується та більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем з високою ймовірністю погіршать існуючу екологічну ситуацію, а соціально значущі заходи можуть бути не здійснено;

- альтернатива 2 «Прийняття Програми» – опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку затвердження Програми. При «нульовому сценарії» заходи програми будуть здійснюватися без чітко визначеного нормативного документу, яким передбачено напрями та завдання з охорони довкілля. Це призведе до збереження тенденцій, що сформувалися у районі стосовно стану довкілля та здоров'я населення.

Такий подальший розвиток не відповідає пріоритетам державної екологічної політики. «Нульовий сценарій» пов'язаний із збереженням нинішнього стану району. Цей варіант виходить з того, що зміни у економічній політиці практично не відбуватимуться. При цьому якісні показники розвитку будуть залишатись малорухомими. А це стримує процеси інноваційного розвитку економіки. Реалізація цього сценарію ілюструє значне загострення соціальнополітичних, фінансово-економічних, комунальних проблем, перешкоджаючих набуттю високої якості життя, комфортних умов життя та добробуту населення.

Отже, за результатами аналізу визначено, що в рамках «нульового сценарію» подальший сталий розвиток району є ускладненим, і цей сценарій призводить до погіршення екологічної ситуації в межах розглядаємої території, продовження подальшого зносу інфраструктури, неефективного використання енергоресурсів.

Результати проведення цільового аналізу планованих завдань щодо їх відповідності цілям охорони довкілля, визначених на місцевому рівні, виявили необхідність застосування Альтернативи 2 – «Прийняття Програми». В інтересах ефективного та сталого розвитку громади та підвищення якості життя населення найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Програми.

Стратегічна екологічна оцінка Програми здійснювалася в спосіб, що передбачав такий алгоритм дій: визначення ключових екологічних проблем, що стосуються сталого розвитку Кам'янського району; проведення оцінки стану довкілля й виявлення трендів, характерних для окремих компонент навколишнього середовища та стану здоров'я населення громади; аналіз відповідності цілей Програми стратегічним цілям державної екологічної політики; розробка заходів з пом'якшення ймовірних негативних впливів реалізації Програми; формулювання пропозицій щодо моніторингу; підготовка звіту про СЕО Програми.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.

Згідно з проведеним аналізом прогнозованого впливу на довкілля, визначено, що під час погодження «Програми соціально-економічного та культурного розвитку Кам'янського району на 2023-2024 роки» з метою реалізації проєктних заходів та завдань негативний вплив на довкілля не передбачається.

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затверджує Кабінет Міністрів України.

Постійний моніторинг буде здійснюватися під час всього періоду виконання проєктних рішень містобудівної документації.

Для здійснення моніторингу замовник документа державного планування розробляє заходи з урахуванням результатів громадського обговорення, консультацій з органами виконавчої влади у процесі проведення стратегічної екологічної оцінки та транскордонних консультацій (у разі їх проведення). Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;
- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;

- виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дає можливість отримати інформацію про реалізацію проектних рішень;
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами виконавчої влади;
- перевірки того, що проектні рішення виконуються відповідно до ухваленого документа, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

З метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, замовник визначає:

- зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання;
- кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
- кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
- методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати;
- періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями;
- засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку.

Відповідно до вимог Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1272, Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розміщує на власному офіційному веб-сайті заходи, передбачені для здійснення моніторингу, і письмово повідомляє про це Міндовкілля.

При здійсненні моніторингу основну увагу належить приділяти заходам передбаченим в сфері охорони довкілля для досягнення стійкості природного середовища до антропогенних навантажень та забезпечення сприятливих санітарно-гігієнічних умов життєдіяльності населення:

- стан виконання проєктних рішень шляхом порівняння фактично отриманих значень індикаторів оцінки результативності та їх прогнозних значень;
- виконання технологічних та санітарно-технічних заходів (впровадження нових мало- та безвідходних технологій на промислових підприємствах, модернізація існуючих об'єктів теплоенергопостачання, впровадження теплових установок сучасного типу з використанням природних джерел енергії, тощо);
- зменшення/збільшення обсягів викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря стаціонарними та пересувними джерелами забруднення;
- зменшення/збільшення площі озеленення території громади;
- зменшення/збільшення територій та об'єктів ПЗФ, на яких реалізовано заходи зі збереження об'єктів природно-заповідного фонду.

З метою забезпечення збору, обробки, збереження та аналізу інформації про стан навколишнього природного середовища, прогнозування його змін та розробки науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень в Україні створена система державного моніторингу навколишнього природного середовища. Спостереження за станом навколишнього природного середовища, рівнем його забруднення здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, іншими спеціально уповноваженими державними органами, а також підприємствами, установами та організаціями, діяльність яких призводить або може призвести до погіршення стану навколишнього природного середовища.

У відповідності до вимог «Порядку здійснення моніторингу наслідків» виконання документа державного планування для довкілля буде:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію плану або програми;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що план або програма виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи.

Реалізація заходів Програми ґрунтуватиметься на постійному процесі моніторингу виконання заходів Програми та оцінки ефективності досягнутих результатів. Система моніторингу виконання Програми включатиме:

- орган, на який покладено моніторинг (відповідальні особи Кам'янської військово-цивільної адміністрації);
- систему індикаторів (результатів), яка має два рівні: макроекономічні та цільові (кількісні та якісні показники), враховуючи спосіб і терміни збору показників;

- план моніторингу досягнення визначених індикаторів в результаті реалізації інвестиційних проєктів;
- коригування плану реалізації стратегії через включення/виключення проєктів та у разі потреби;
- внесення пропозицій змін до Програми.

Моніторинг базується на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів) за кожним зі стратегічних напрямів та аналізі досягнення запланованих результатів. Система запропонованих в Стратегії і зазначених в Плані заходів індикаторів включає еколого-економічні індикатори, екологічні індикатори та індикатори здоров'я населення (див. табл. 8).

Таблиця 8. Показники оцінки реалізації Плану заходів.

Атмосферне повітря
<ul style="list-style-type: none"> -Скорочення/збільшення викидів в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, тон на рік - Показники якості атмосферного повітря - Скорочення обсягу викидів CO₂ -Індекс забруднення атмосферного повітря
Відходи
<ul style="list-style-type: none"> -Відсоток стихійних звалищ відходів, відсоток захоронених відходів - Співвідношення частки перероблених та утилізованих відходів до утворених -Динаміка обсягу побутових відходів, накопичених у спеціально відведених місцях, по відношенню до попереднього року -Частка роздільно зібраних ТПВ за двох-контейнерною схемою (від загального обсягу утворених ТПВ) -Частка перероблених відходів (від загального обсягу утворених відходів)
Водні ресурси
<ul style="list-style-type: none"> -Обсяги скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти -Індекс забруднення водних об'єктів
Енергоефективність
<ul style="list-style-type: none"> -Проведення енергоаудиту у комунальних закладах. -Впровадження енергозберігаючих технологій у комунальних закладах та домогосподарствах громади. - Збільшення приладів обліку теплової енергії в бюджетних установах. -Зниження обсягів споживання теплової енергії та природного газу в будівлях бюджетної сфери
Біорізноманіття та ПЗФ
<ul style="list-style-type: none"> -Кількість зелених насаджень. -Забезпеченість зеленими зонами загального користування.

Здоров'я населення
-Зниження показників поширеності та захворюваності всіх хвороб на 5% та 7% відповідно. Зниження темпів розповсюдження та смертності від ускладнень серцевосудинних, судинно-мозкових захворювань, онкологічних та соціальнонебезпечних хвороб. -Зниження загального рівня смертності на 1,5% 4 Зменшення на 5% кількості випадків серцево-судинних та судинномозкових захворювань у пацієнтів працездатного віку.
Земельні ресурси
-Площа рекультивованих земель. -Площа земель, пошкоджених амброзією.

Заходи, які включені до Програми, стануть пріоритетними при фінансуванні як із місцевого бюджету, так і при надходженні цільових коштів із бюджетів вищого рівня.

Відстеження динаміки відповідних індикаторів та показників соціально-економічного та екологічного розвитку дозволять чітко відслідковувати ефективність реалізації плану. Кількість екологічних індикаторів можна розширити шляхом використання таких індикаторів, для яких є моніторингові дані.

Звіт складатиметься з переліку ключових показників за кожною ціллю, кожним пріоритетом або заходом. Буде містити інформацію про досягнення кожного об'єктивного пріоритету або виконання заходу, оцінювання можливостей досягнення поставлених цілей.

У разі коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, замовник вживає заходів для їх усунення, а також подає органу державної влади або органу місцевого самоврядування, який затвердив документ державного планування, пропозиції щодо внесення змін до такого документа з метою усунення негативних наслідків. У такому разі зміни, що вносяться до документа державного планування, підлягають стратегічній екологічній оцінці.

Контроль за реалізацію Програми покладається на Військово цивільну адміністрацію Кам'янського району.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

Так як територіально Кам'янський район розташований на значній відстані від межі сусідніх держав, що виключає значний екологічний вплив на території інших держав транскордонний вплив не розглядається.

11.РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

Даний документ - Резюме нетехнічного характеру (РНХ) - містить коротку інформацію про потенційні екологічні та соціальні наслідки, які мають відношення до запланованої діяльності. Цей документ (Звіт про стратегічну екологічну оцінку) буде розміщений у зазначеному нижче місці для ознайомлення і для надання коментарів. Будь-яка особа може надати свої зауваження та рекомендації щодо екологічних, соціальних та інших аспектів Програми.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Кам'янського району на 2024-2025 роки є документом державного планування та підлягає затвердженню на сесії депутатським корпусом Кам'янського району.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Кам'янського району на 2024-2025 роки (ПСЕРКР) містить 5 розділів включно з Додатком що містить перелік інвестиційних проєктів направлених на реалізацію пріоритетних напрямів соціально – економічного культурного і духовного розвитку Кам'янського району.

Запропонований проєкт ПСЕРКР на 2024-2025 роки спрямований на виконання 20 завдань та передбачає реалізацію 17 інвестиційних проєктів щодо забезпечення виконання мети з визначенням конкретних строків виконання, відповідальних за виконання та індикаторів виконання.

Завдання та інвестиційні проєкти Програми соціально-економічного та культурного розвитку Кам'янського району на 2024-2025 (далі Програми) мають стати основою для місцевих планів дій з покращення соціально-економічного клімату та стану охорони навколишнього природного середовища Кам'янського району під час дії воєнного стану та післявоєнного відновлення, розроблення яких повинно здійснюватися після схвалення Програми під час формування проєктів бюджетів територіальних громад району і передбачати кошти, в межах реальних можливостей бюджету, необхідні для виконання заходів Програми.

Законодавчою основою для розроблення Програми є стаття 143 Конституції України, закони України "Про місцеві державні адміністрації", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про правовий режим воєнного стану", від 12.05.2015 р. №389-VIII, "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України", "Про стратегічну екологічну оцінку", "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій", постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 621 "Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєктів Бюджетної декларації та державного бюджету" (із змінами), Указ Президента України "Про утворення військових адміністрацій" від 24.02.2022 р. №68/2022 з урахуванням завдань інших документів державного планування, а саме:

Цілей сталого розвитку України до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019);

Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695;

Доручення начальника Дніпропетровської обласної військової адміністрації від 04 жовтня 2022 року № 08-33/0/35-22 "Про підготовку проєкту програми соціально-економічного та культурного розвитку області на 2023-2024 роки".

Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року, затвердженої рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.08.2020 № 624-24/VII;

Плану реалізації Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року на 2021 – 2023 роки, затвердженого рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.08.2020 № 624-24/VII.

Основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2024-2026 роки (далі – Прогноз) було схвалено постановою Кабінету Міністрів України від 15.12.2023 №1315 «Про схвалення основних прогностичних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2024-2026 роки».

Програма базується на аналізі основних показників соціально-економічного розвитку району за 2023 рік та визначає мету, завдання та заходи економічного та соціального розвитку району на 2024-2025 роки, передбачає забезпечення узгоджених спільних дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах воєнного/післявоєнного стану задля втілення єдиної державної політики розвитку України на рівні району.

Досягнення поставлених цілей для покращення стану довкілля України (виходячи з національних пріоритетів) має здійснюватися з суворим дотриманням Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», який визначає загальні вимоги в галузі охорони навколишнього середовища при розміщенні, проектуванні, будівництві, введенні в експлуатацію, експлуатації, консервації, споруд та інших об'єктів.

Законом встановлено, що використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з додержанням обов'язкових екологічних вимог:

а) раціонального і економічного використання природних ресурсів на основі широкого застосування новітніх технологій;

б) здійснення заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища;

в) здійснення заходів щодо відтворення відновлюваних природних ресурсів;

г) застосування біологічних, хімічних та інших методів поліпшення якості природних ресурсів, які забезпечують охорону навколишнього природного середовища і безпеку здоров'я населення;

д) збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, що підлягають особливій охороні;

е) здійснення господарської та іншої діяльності без порушення екологічних прав інших осіб;

Негативні наслідки для довкілля можливі в разі:

-Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел.

-Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів.

-Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів

IV класу небезпеки.

-Збільшення кількості відходів I- III класу небезпеки.

-Порушення, переміщення ущільнення ґрунтового шару.

При виконанні робіт пов'язаних з реалізацією запланованих цілей передбачається дотримуватись наступних заходів для мінімізації впливу на довкілля:

Заходи щодо охорони атмосферного повітря відповідно до Закону України «Про охорону атмосферного повітря», а саме:

організаційно-господарські, технічні та інші заходи щодо забезпечення виконання вимог, передбачених стандартами та нормативами екологічної безпеки у галузі охорони атмосферного повітря, дозволами на викиди забруднюючих речовин тощо;

заходи щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і зменшення впливу фізичних факторів;

заходи щодо забезпечення безперебійної ефективної роботи і підтримання у справному стані споруд, устаткування та апаратури для очищення викидів і зменшення рівнів впливу фізичних та біологічних факторів;

Заходи спрямовані на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на об'єкти тваринного світу. Під час провадження планованої діяльності, у відповідності до вимог статей 9, 37, 39, 40 Закону України «Про тваринний світ»:

- збереження умов існування видового і популяційного різноманіття тваринного світу в стані природної волі;

- недопустимість погіршення середовища існування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин;

- збереження цілісності природних угруповань диких тварин;

- запобігання загибелі тварин під час здійснення виробничих процесів;

- охорону середовища існування, умов розмноження і шляхів міграції тварин;

- недоторканість ділянок, що становлять особливу цінність для збереження тваринного світу;

- розроблення і здійснення заходів, які будуть забезпечувати збереження шляхів міграції тварин.

Заходи щодо охорони вод від вичерпання, поліпшення їх стану, а також припинення скидання забруднених стічних вод та заходи щодо попередження підтоплення, заболочення, засолення та забруднення цих земель відповідно до Водного кодексу України.

Заходи спрямовані на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на здоров'я населення при здійсненні планованої діяльності відповідно до вимог статті 24 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» з метою відвернення і зменшення шкідливого впливу на здоров'я населення шуму, неіонізуючих випромінювань та інших фізичних факторів будуть розглядатися:

- відповідні організаційні, господарські, технічні, технологічні, архітектурно-будівельні та інші заходи щодо попередження утворення та зниження шуму до рівнів, установлених санітарними нормами;
- заходи радіаційної безпеки, відповідних санітарних правил, а також заходи встановлені нормами, іншими актами законодавства, що містять вимоги радіаційної безпеки.

Заходи щодо Збереження біорізноманіття в лісах відповідно до статті 85 Лісового кодексу України шляхом:

- створення і оголошення в установленому законом порядку на найбільш цінних лісових ділянках територій та об'єктів природно-заповідного фонду, розвитку екологічної мережі;
- виділення, створення і збереження об'єктів цінного генетичного фонду лісових порід (генетичних резерватів, плюсових деревостанів і дерев, колекційних лісових ділянок, лісонасінних ділянок і плантацій, дослідних та випробних культур тощо);
- недопущення генетичного забруднення генофондів аборигенних порід та інвазій інтродукованих видів у природні екосистеми;
- застосування екологічно орієнтованих способів відтворення лісів та використання лісових ресурсів;
- забезпечення охорони рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, рослинних угруповань, пралісів, інших цінних природних комплексів відповідно до природоохоронного законодавства.

Конкретні заходи необхідно розробляти для кожного інфраструктурного проекту окремо. На час складання Звіту інформація щодо конкретного місця розташування та технічних характеристик запланованих об'єктів відсутня тому на даному етапі можливо розглянути лише загальні вимоги при розміщенні, проектуванні, будівництві, введенні в експлуатацію, експлуатації, консервації, споруд та інших об'єктів .

Проект Програми передбачає створення інфраструктури та реалізацію заходів: будівництво та реконструкція закладів охорони здоров'я, соціальної та культурної сфери, житла в населених пунктах , створення туристичної зони району, та інше.

Виконання завдань передбачених заходами Програми сприятиме впровадженню ефективної системи з охорони навколишнього природного середовища, залученню коштів у створення сучасної інфраструктури з охорони довкілля, розв'язанню проблем забруднення навколишнього природного середовища і поліпшенню умов життєдіяльності людей.

Основними складовими результативності є досягнення поставлених цілей:

6. Формування у мешканців району екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва;
7. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу району;
8. Забезпечення інтеграції екологічної політики в процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку Кам'янського району;
9. Зниження екологічних ризиків для екосистем та здоров'я населення до соціально прийняттого рівня;
10. Відновлення зруйнованого житла під час бойових дій та об'єктів інфраструктури.

При спорудженні (будівництві, влаштуванні) об'єктів інфраструктури необхідно виконати наступні вимоги природоохоронного законодавства:

- здійснити оцінку впливу на довкілля при провадженні планованої діяльності, визначеної частинами другою і третьою статті Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» ;
- при плануванні розміщення об'єктів інфраструктури враховувати наявність прибережних захисних смуг водних об'єктів, заповідників, лісових насаджень;
- місця розташування майданчиків інфраструктури мають обиратися з урахуванням коефіцієнтів рельєфу місцевості;
- застосовувати енергозаощаджувальні технології;
- при влаштуванні майданчиків для складування відходів суворо дотримуватись вимог щодо охорони земель, підземних та поверхневих вод, атмосферного повітря;
- передбачати пило-газоочисне обладнання, очисних споруд поверхневого стоку ;
- передбачати комплекс заходів щодо запобігання потрапляння небезпечних речовин до водних об'єктів;
- розробляти комплекси заходів, спрямованих на зниження викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;
- передбачати заходи із рекультивації об'єктів інфраструктури у разі виведення їх з експлуатації, консервуванні тощо;
- враховувати віддаленість наявності водних об'єктів, їх гідрологічні режими.

В процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки розглянуто наступні альтернативи:

Проект Програми є документом державного планування який спрямовано на дотримання екологічних стандартів.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми вказує на те, що її реалізація позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони та культурну спадщину. Це означає, що Програма спрямована на екологічно збалансований сценарій розвитку, базується на фактичних фінансових спроможностях.

У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки було розглянуто наступні альтернативи:

- альтернатива 1 «Нульовий сценарій» – опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження Програми, за яким Програма не затверджується та більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем з високою ймовірністю погіршать існуючу екологічну ситуацію, а соціально значущі заходи можуть бути не здійснено;

- альтернатива 2 «Прийняття Програми» – опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку затвердження Програми.

При «нульовому сценарії» заходи програми будуть здійснюватися без чітко визначеного нормативного документу, яким передбачено напрями та завдання з охорони довкілля. Це призведе до збереження тенденцій, що сформувалися у районі стосовно стану довкілля та здоров'я населення.

Такий подальший розвиток подій не відповідає пріоритетам державної екологічної політики. «Нульовий сценарій» пов'язаний із збереженням нинішнього стану району. Цей варіант виходить з того, що зміни у економічній політиці практично не відбуватимуться. При цьому якісні показники розвитку будуть залишатись малорухомими. А це стримує процеси інноваційного розвитку економіки. Реалізація цього сценарію ілюструє значне загострення соціальнополітичних, фінансово-економічних, комунальних проблем, перешкоджаючих набуттю високої якості життя, комфортних умов життя та добробуту населення.

Отже, за результатами аналізу визначено, що в рамках «нульового сценарію» подальший сталий розвиток району є ускладненим, і цей сценарій призводить до погіршення екологічної ситуації в межах розглядаємої території, продовження подальшого зносу інфраструктури, неефективного використання енергоресурсів.

Результати проведення цільового аналізу планованих завдань щодо їх відповідності цілям охорони довкілля, визначених на місцевому рівні, виявили необхідність застосування Альтернативи 2 – «Прийняття Програми». В інтересах ефективного та сталого розвитку громади, втілення 17 інвестиційних проєктів які забезпечать додаткові робочі місця, додаткові надходження до бюджету. Що в свою чергу підвищить якості життя населення. Таким чином, найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Програми.

Стратегічна екологічна оцінка Програми здійснювалася в спосіб, що передбачав такий алгоритм дій: визначення ключових екологічних проблем, що стосуються сталого розвитку Кам'янського району; проведення оцінки стану довкілля й виявлення трендів, характерних для окремих компонент навколишнього середовища та стану здоров'я населення громади; аналіз відповідності цілей Програми стратегічним цілям державної екологічної політики; розроблення

заходів з пом'якшення ймовірних негативних впливів реалізації Програми; формування пропозицій щодо моніторингу; підготовка Звіту про СЕО Програми.

Згідно з проведеним аналізом прогнозованого впливу на довкілля, визначено, що під час погодження «Програми соціально-економічного та культурного розвитку Кам'янського району на 2024-2025 роки» з метою реалізації інвестиційних проєктів та заходів негативний вплив на довкілля не передбачається крім короткострокового на час проведення певних видів робіт.

Для здійснення моніторингу Програми замовник документа державного планування розробляє заходи з урахуванням результатів громадського обговорення, консультацій з органами виконавчої влади у процесі проведення стратегічної екологічної оцінки. Транскордонні консультації не проводяться. Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;
- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;
- виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дає можливість отримати інформацію про реалізацію проєктних рішень;
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами виконавчої влади;
- перевірки того, що проєктні рішення виконуються відповідно до ухваленого документа, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

З метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, замовник визначає:

- зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання;
- кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у Звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
- кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

- методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати;
- періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями;
- засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених Звітом про стратегічну екологічну оцінку.

Заходи, які включені до Програми, стануть пріоритетними при фінансуванні як із місцевого бюджету, так і при надходженні цільових коштів із бюджетів вищого рівня.

Відстеження динаміки відповідних індикаторів та показників соціально-економічного та екологічного розвитку дозволять чітко відслідковувати ефективність реалізації плану. Кількість екологічних індикаторів можна розширити шляхом використання таких індикаторів, для яких є моніторингові дані.

Використана література

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».
2. Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».
3. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».
4. «Методичні рекомендації із здійснення екологічної стратегічної оцінки документів державного планування» затверджені Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 296 від 10.08.18р.
5. «Зміни до методичних рекомендацій із здійснення екологічної стратегічної оцінки документів державного планування» затверджені Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 465 від 29.12.18р.
6. Розпорядження КМУ №820-р від 08 листопада 2017 р «Про схвалення «Національної стратегії з управління відходами в Україні до 2030 року».
7. Національна доповідь «Про стан навколишнього природного середовища в Україні на 2021 рік» .
8. Центральна геофізична обсерваторія ім.Бориса Срезневського «Огляд стану забруднення навколишнього природного середовища на території України за даними спостережень гідрометеорологічних організацій у 2021 році».
9. «Гідрогеологічний щорічник про стан підземних вод в Україні 2018 рік». ДНВП «Геоінформ України».
10. Екологічний паспорт Дніпропетровської області 2022 рік.
11. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Дніпропетровської області 2022 рік.
12. Стратегію регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року
13. Проект «ГЕОЛОГІЧНЕ ДОВИВЧЕННЯ ПЛОЩ МАСШТАБУ 1:200000 АРКУШУ М-36-XXXV (ДНПРОДЗЕРЖИНСЬК)», 2012 рік казенне підприємство «Південукргеологія».
14. Результати досліджень «Інституту геологічних наук НАН України» та «Інституту геохімії навколишнього середовища» 2009 рік Верховцев В.Г. Лисиченко Г.В. Юськів Ю.В.